

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE

62590 RAVNE NA KOROŠKEM

OSREDNJA KOROŠKA KNJIZNICA

Parčnik

GRADEC — GOZDARSTVO IN LESNA INDUSTRIJA R. O.

LETO XX — ŠTEVILKA 5

MAJ 1987

POŠTINA PLAČANA

GOSPODARJENJE

GOSPODARJENJE S PRIVATNIMI GOZDOVI — za 10-letnico TOK

O gozdu, ki zavzema kar dve tretjini našega slovenskega prostora, je bilo že veliko povedanega, še več pa napisanega. In to samo dobre strani! Predstavljamo si ga celo kot pljuča, ki dovajajo kisik, da se more organizem nenehno obnavljati; ta organizem je za nas narava, ki nas obdaja in smo del nje.

Gozd je za kmeta pomemben že od takrat, ko se je osvobodil fevdalne gospode, se pravi, ko ga je dobil v last. Prvotno mu je služil samo kot vir gradbenega materiala, za drvarjenje, steljarenje in tudi za pašo. Ko je sredi 19. stoletja naše kraje prepleta železna cesta, se je odprl trg tudi za naš les. Z železnico se je omogočil transport lesnih mas v druge, tudi najbolj oddaljene, celo prekomorske države. S tem so bili dani pogoji za trgovino z lesom, ki je zacvetela, se razmahnila; občasno nazadovala in spet oživela, svoj vrhunec pa je dosegla v letih pred drugo vojno.

Gospodarjenje s privatnimi gozdovi in trgovina z lesom je prav zanimivo poglavje v zgodovini naših prednikov. Ker to obdobje časovno še ni tako daleč odmaknjeno, priča o tem več ustno izročilo, kot pa je pisanega. Ne bomo se mudili ob pogojih, kako so svobodni kmetje pridobivali gozd, niti ne s tem, zakaj so te površine tako različne; saj imajo posamezne kmetije samo nekaj ha gozda, pri nekaterih se gozdna površina izenačuje z ostalimi kmetijskimi površinami; višinske, posebno visokogorske kmetije pa so posedovale po sto in še več ha. Nekatere izmed njih so bile upravičene celo do lastnega lova, kot je bilo to možno pod staro Avstro-Ogrsko in tudi za časa bivše Jugoslavije.

Ljudje so si med seboj zelo različni; ne samo po naravi, tudi po lastnosti in talentu, podjetnosti, kako si znamo pomagati v svojem poklicu. Od tega je odvisen tudi uspeh. To se je odražalo pri gospodarjenju s privatnimi gozdovi in pri trgovini z lesom tudi v času, ko je bilo to še »svobodno«.

O tem imamo veliko ustnega izročila. Večina kmetij je znala z gozdom pametno gospodariti; se pravi: gozd so izkoriščali le toliko, kolikor je bilo za kmetovanje nujno potrebno. Gozd so imeli za zlato rezervo, ki se sme načeti le v nujnih primerih. Sestava in zaloga lesa v gozdovih takih kmetov je bila vedno dobra. Vendar je tudi v račune teh dobrih gospodarjev posegla roka svetovne gospodarske krize.

Poznamo še dva druga načina gospodarjenja z gozdovi, ki pa sta šla vsak v svojo skrajnost: v pretirano varčevanje in v skrajno lahkomišelnost izkoriščanje »zlate rezerve«.

Mesec maj — dan mladosti — foto: F. Jurač

Zanimivo je to, da med pretiranimi varčevalci niso bili samo kmetje z malimi ali srednje velikimi površinami gozdov temveč tudi posamezni največji gozdni posestniki! O teh vedo stari ljudje veliko povedati. Bali so se takorekoč za vsako smreko, pustili so, da jim je propadalo cimprolje, prav tako so zanemarjali življenjski standard svoje družine. Čuje se neverjetno, vendar je bilo res, kar so počeli tu skopuhi. Pod staro Avstrijo so imeli opravke po uradih v Pliberku in v Velikovcu, kamor so hodili v obe smeri peš, čeprav so imeli zvezo z vlakom. Na tej »romarski« potji si niso privoščili niti ene žemlje niti kozarec vina. Zadovoljili so se s prgiščem suhega sadja ali kuhanega fižola, kar so vtaknili v žep za popotnico. Neverjetno, a vendar resnično!

Kakor se neverjetno čuje ta skopuška plat, pa je žalostna druga skrajnost: nepremišljeno in razsipno sekanje lesa. Tudi med temi so bili zastopani vsi, po velikosti gozda različni kmetje. To skupino moramo razdeliti na dva dela, kajti vzroki so bili različni. V skupini velikih posestnikov gozdov so nekateri precenjevali svoje zaloge lesa. Menili so, da ga jim ne more zmanjkati. Iz teh časov je znana šaljiva pripomba: »Les raste noč in dan, sekamo ga pa samo po dnevi«. Zanimiva ugotovitev, da je v času do druge svetovne vojne prišlo na kant tudi nekaj takih kmetov, ki so imeli veliko lesa. Temu so botrovali razni vzroki, med katerimi je bil seveda tudi glažek, kajti alkoholizem je že takrat žel svoje žrtve, čeprav še ni bil priznan kot bolezen. Veliko smrek so podrli keglji ali karte, stave na »numre« se pravi, marsikaj je pri tem zakrivila tudi igralna strast. Da ne govorimo o nepravilnih in goljufivih kupoprodajnih pogodbah, kar je šlo na račun nepismenosti in nepoučenosti kmetov! Dalje pravde! Koliko gozdov so požrle nesmiselne pravde?! V vseh časih živijo nekateri prav dobro na račun človeške neumnosti!

V skupini manjših gozdnih posestnikov je bila prekomernega izkoriščanja gozdov kriva denarna stiska, čeprav ni izključeno, da je bil prisoten kateri izmed navedenih vzrokov. Gozd je najbolj trpel v letih hude svetovne gospodarske krize, ko marsikje ni bilo denarja niti za sol in petrolej!

Pri trgovini z lesom so igrali veliko, če ne odločilno, vlogo lesni trgovci. Vzporedno z razmahom lesne trgovine je raslo število le-teh. Za ta posel je bilo treba samo znanje najosnovnejših elementov matematike in nekoliko podjetnosti, zato so se za ta poklic odločali tudi nekateri nešolani ljudje. Drži, da so tisti, ki se niso znašli, propadli, toda večina je trgovala z velikimi dobički, posamezni so se povzpeli zelo visoko. Ti veletrgovci so pod zelo ugodnimi pogoji naravnost grabili cele grunte pod svojo posest. Znanec, ki je bil zaposlen pri enem močnem lesnem trgovcu, mi je rekel: »Zadnje leto pred vojno je kupil vsak teden en grunt.«

Pri trgovini z lesom se je v preteklosti dogajalo marsikaj umazanega. Pohlep po denarju je često zasenčil vest, zato je bila goljufija vsakdanja, skoraj razumljiva stvar. To je omogočala tudi onesveženost kmetov. Ti so bili večinoma brez vsakega sredstva javnega obveščanja, zato so radi nasledili tistim, ki so imeli namazan jezik in vsilili kakšen stotak na aro. Tesan les npr. so kupovali po starih merskih enotah; t. j. na čevlje in klaftre, pri čemer jim je pri prodaji, ko so ga preračunavali v kubike, bilo spet v količinsko dobro. Najraje so kupovali kar stoječ les, brez merjenja, »na čez«. Tu so se posluževali trika, da so sekali pod nižjo mero in preko meje, kot so se bili dogovorili. Dogovorjenega se niso smeli držati sekači, ki so bili pod vplivom trgovcev.

Zaradi zelo težke gospodarske krize, iz katere ni bilo videti izhoda, so torej kmetje sekali les iz obupa. Takratna gozdna uprava je za vse to vedela, vendar si ni mogla nič pomagati. Kakšen odnos pa je do tega imela oblast, vidimo iz primera, ki sem ga doživel kot mlad fant.

Bili smo na steljeraji v Šteharju, kjer je bil les res hudo izsekan. Stelje nismo klestili, podirali smo redke tanke smreke. Sredi dopoldneva se je pojavil med nami mlad gozdar. Sedaj je upokojenec našega TOK. Prepovedal je sekati les. Gospodar se je izvijal, češ da so mu rekli na občini, da lahko seka les, samo da bo plačal davek! »Vidite, kakšen les ima,« je še rekel gozdar in izginil med drevjem. Za njega je bila naloga končana. »Saj je samo Slanikov Gustl,« je brezbržno rekel

Florinova kašča

sosed Kokal, založil si je čik, prijel žago in smreke so padale dalje.

Navedene razmere so bile vzrok, da se je zemlja počasi, a vztrajno vračala nazaj v roke veleposestnika. Pravzaprav se je ta plaz sprožil že prej.

Grofje in druga zemljiška gospoda so slutili čas, ko bo šel les v denar in so pričeli kupovati gozdove z gruntu vred. Ker so nudili dobro ceno in druge ugodne pogoje, jim je pri kmetih, ki niso imeli preveč interesa za les, to uspelo. Kmet, ki je prodal grofu grunt, je lahko ostal na gruntu kot najemnik brez vsakih obveznosti, samo v gozd ni smel s sekiro. Stari kmetje iz Javorja vedo povedati, da so ti najemniki veliko bolje shajali kot lastniki. Novi gozdni posestniki so hoteli imeti veliko strnjene površine, zato so si sčasoma pridobili še tiste posamezne, ki so še bili med njihovimi oddelki. V naši občini je to primer grof Thurn, ki je zasedal celoten Navrški vrh, obširno področje okoli Uršlje gore, nekaj kmetij v Spodnjem Javorju. Zgornji Javorci so držali. Dalje je grof strnil gozdove na Smrekovcu od Permaščaka do Osojnika, Rožljijo in Olševo. Ko se je grof umiril, so na njegovo mesto stopili močni lesni trgovci. Vse to gospodarsko in politično razsulo je trajalo do razpada stare Jugoslavije.

Po drugi svetovni vojni so se razmere zelo spremenile na vseh področjih, tudi za kmetijstvo. Teža obnove porušene domovine je bila naložena tudi na ramena kmečkih ljudi. Poleg fizičnih in materialnih obremenitev so nas tlačile tudi psihične, kajti zaradi socialistične ureditve smo pričakovali kolektivizacijo zemlje. To je ležalo nad nami kot mora, preveč smo namreč navezani na zemljo, da bi mogli to preboleti.

To se na srečo ni zgodilo. Naše politično vodstvo je namreč našlo drugo, nekako srednjo pot. Socializem je eden, poti vanj je več! Z zakonom je bil uveden zemljiški maksimum, za ostalo zemljo pa ima kmet neokrnjeno lastninsko pravico.

Ni važna lastnina zemlje, važna je proizvodnja! V tem smislu so izšli razni zakoni; npr.: zakon o združevanju zemlje, dela in sredstev, kar omogoča organizirano kmetijsko tržno proizvodnjo s tem, da ni ogrožena lastninska pravica. Podobno kot s pogodbeno in organizirano kmetijsko tržno proizvodnjo je bilo uvedeno tudi gospodarjenje s privatnimi gozdovi. V letih, ko to še ni bilo jasno opredeljeno, so les odkupovale kmetijske zadruge, ki so vodile tudi gozdno gojitvena dela. Ta dejavnost za zadruge ni bila pozitivna, kajti cene so bile v tistih letih le simbolične, poleg tega je bila še obvezna oddaja lesa.

Od osvoboditve do danes je bilo sprejetih že nekaj zakonov o gozdovih, ki urejajo gospodarjenje z gozdovi obeh sektorjev, tudi obveznosti privatnega sektorja do družbe.

Leta 1962 se je gospodarjenje s privatnimi gozdovi odvojilo od kmetijske zadruge in se pripojilo k državnemu sektorju gozdarstva. Kmetijska zadruga naj se ukvarja s kmetijsko dejavnostjo, gozdarstvo pa z gozdarsko, je bila nova parola! Začel se je preobrat na bolje. Istega leta so se namreč sredstva biološke amortizacije začela zbirati na občini, s tem je bila dana možnost, da so se uporabljala v namene, za katere so se zbirala. Tako je bilo to leto začetek gradnje gozdnokamionskih cest in nabave mehanizacije v gozdarstvu, kar dotlej ni bilo samo nezaželeno, temveč od strani družbe tudi ovirano.

Reorganizacija, ki je vsa podjetja spremenila v temeljne, združene in sestavljene organizacije združenega dela, je zajela tudi nas kmete, ki smo se s svojim gospodarjenjem z gozdovi udeležili pri državnem sektorju. Tako smo kmetje prišli do svoje temeljne organizacije kooperantov, ki se skrajšano uradno imenuje: TOK gozdarstvo Ravne. Lani smo praznovali desetletnico TOK, čujejo pa se že glasovi, da bi nekateri spet radi nekaj reorganizirali!

V temeljni organizaciji kooperantov nastopamo kmetje-lastniki gozdov kot družbeni upravljalci, ne da bi nam bila okrnjena lastninska pravica. Ta kompromisna rešitev je interesantna za obe strani. Družba namreč dobi svoj delež, po drugi strani pa ji ni treba skrbeti za gospodarjenje s privatnimi gozdovi; kmetje pa lahko imamo veselje s tem, da so gozdovi naša last, da imamo zagotovljeno nekakšno rento v obliki cene lesa na panju in da lahko zaslužimo z lastnim delom v svojem gozdu! »Volk sit in koza cela!«

Deset let torej že gospodarimo v tej naši temeljni organizaciji gozdarstva. Če pogledamo nazaj na to prehojeno pot, imamo kaj videti. Lahko primerjamo, da nam je s to obliko družba v roke dala platno in škarje, da si sami krojimo. Vendar je to platno razmeroma majhno, kajti družba hoče in tudi dobi svoj delež, po drugi strani pa ne moremo svobodno oblikovati cen. Še zdaleč nimamo tako prostih rok, kot so jih svoj čas imeli lesni trgovci. In vendar! Ne samo da shajamo; dosežemo tudi uspehe, da jih nam nekateri celo zavidajo. To nam je uspelo zato, ker imamo res dobre medsebojne samoupravne odnose in velik čut solidarnosti! Ustvarjenih dobičkov namreč ne delimo, združujemo jih in oplemenitimo z bančnimi sredstvi za kredite; poleg tega zbiramo veliko lesa kot samopriskopek. Vsa ta združena sredstva sproti vlagamo v izgradnjo objektov, ki nam neobhodno služijo tako v gozdarski kot v kmetijski proizvodnji. Še več, služijo tudi širšim družbenim potrebam. Gozdnokamionske ceste, ki smo jih na območju LESNE Slovenj Gradec zgradili preko 1.700 km, dovolj zgovorno govorijo o tem. Te ceste povezujejo skoraj vse oddaljene in zakotne hribovske kmetije z dolino, s središči. S tem je bila dana možnost, da so se kmetje vključili ne samo v organizirano gozdarstvo, temveč v kmetijsko tržno proizvodnjo. Povezava s središči je vse zakotne predele zdramila iz stoletne zaostalosti, saj so jim s tem omogočene tudi druge oblike družabnega življenja. In da ne pozabimo: z gosto mrežo cest smo oblikovali enotno odkupno ceno lesa, t. j. franko gozdnokamionska cesta. S tem so bili odpravljeni vrednostni razredi, ki nikoli niso mogli biti pravični za vse. Prav tu izstopa velika solidarnost, ki je navzoča pri našem gospodarjenju z gozdovi.

Ne samo s cestami, kmetje hočemo biti povezani med seboj in s svetom tudi s telefoni. To izvajamo organizirano in postopoma tako, da so pri tem v nekaterih krajih naše regije, ki jo pokriva LESNA, že bolj napredovali kot v drugih.

Lahko trdimo, da smo navedene uspehe dosegli samoiniciativno, brez vsake prisile, na lastne stroške, na račun že tako skromnega ostanka dohodka od kubika prodanega lesa. Naš cilj je olajšati, izboljšati življenjske razmere kmečkemu človeku! Ne samo vsak prigosposodarjen dinar, tudi veliko prostovoljnih samopriskopkov v lesu vlagamo za naš boljši socialni položaj, za napredek kraja.

Da to dosežemo, si takorekoč trgamo od ust.

Bojimo se, da bo ta naša prizadevnost začela stagnirati. Težke gospodarske razmere tepejo tudi nas. Trg za les in lesne proizvode se zapira, postaja zahtevnejši. To nam zmanjšuje sklade, revni skladi pa ne omogočajo večjih naložb. Postajamo skromnejši in se lahko tolažimo s tem, da smo z večjimi investicijami pohiteli še pravi čas. Bremenijo nas visoki stroški gospodarjenja, kar nemalokrat povzroča hudo kri. Tu se moramo tolažiti s tem, da brez organizacije ne gre, kajti prav služba je nam omogočila uspehe. Kmetje smo dajali denar, služba je vodila organizacijo. Nekateri kmetje se zavzemajo za to, da naj bi bila trgovina z lesom prosta. Če bi bilo tako, bi bil pri trgovini z lesom že davno pravi kaos, velika zmešnjava, v kateri se bi znašli le posamezni, večina bi spet nasledla številnim trgovcem in špekulantom. Pa ne samo to. Če bi bila trgovina z lesom prosta dosedaj, ne bi imeli tega, kar imamo; če bi jo izptustili iz rok sedaj, bi v najkrajšem času izgubili to, kar smo si ustvarili.

Morda mi bo kdo očital, da na eni strani gledam preveč svetlo, na drugi pa vidim vse črno. Skušam biti objektivni, kajti na stvari gledam iz svojega zornega kota. Pripadam namreč k generaciji, ki je svobodno trgovino z lesom že doživela. Hvala za takšne čase! Meni se ne toži po njih. Dobičke so lesni trgovci dajali v žep, nege godov jim ni bilo mar. Koliko cest so zgradili tisti, ki so si na račun našega lesa kupovali grunte? Mislim, da je to že dovolj zgovoren argument, ki opravičuje sedanje visoke stroške gospodarjenja. Vem kaj se pravi ročno žagati, ali voziti les z vprežno živino po strmih nemogočih cestah, zato znam tembolj ceniti pridobitve, ki smo si jih samoiniciativno pridobili pri sedanjem načinu gospodarjenja s privatnimi gozdovi.

Uspehi, ki smo jih dosegli spontano, samoiniciativno in brez vsake prisile, imajo tudi svojo slabo stran. Ta se izraža pri vzdrževanju naših cest. To namreč še nadalje bremeni kubik prodanega lesa. Tisti, ki bi morali naše vzdrževanje sofinancirati, se izgovarjajo, da smo ceste morali zgraditi za spravilo lesa. Drži, da so bile prvenstveno zgrajene zato, vendar jih ne zapiramo in jih lahko uporabljajo vsi. Zaradi naše podjetnosti prevladuje pri nekaterih pristojnih službah mišljenje, to bo že »gozdna« uredila. To je sicer neke vrste priznanje, vendar pa prav lep izgovor, da jim ni treba sodelovati. Vzemimo npr.: pluzenje cest, kar imamo dobro organizirano. Vse naše ceste so odprte tudi pozimi, kar nas veliko stane in gre na račun rednega vzdrževanja, ki je potem okrnjeno. Vsako leto prosjčimo za sofinanciranje, vendar smo šele letos dose-

Zgornja Koprivna s Peco

gli za delno kritje stroškov. Se pravi: ne samo izgradnje, tudi vzdrževanje naših cest visi na kubiku prodanega lesa. To nam je v veliko breme, ki ga moramo nositi, če nočemo, da nam propade tisto, kar smo si težko ustvarili.

Vse navedeno naj ne zveni kot samohvala, ki bi jo obešali na veliki zvon, ampak le površna slika gospodarjenja s privatnimi gozdovi v naši družbi, kjer imamo zakonite možnosti, da z doseženimi, četudi relativno malimi dinarji ustvarjenega dohodka, naredimo veliko, ne samo za sebe, tudi za širše potrebe. Vse to smo bili zmožni doseči z dobrimi samoupravnimi odnosi, s čutom za potrebe širšega družbenega pomena in solidarnosti.

Kmetje menimo, da nam sedanja oblika gospodarjenja s privatnimi gozdovi ustreza. Sprejemljiva je tako za kmete kot za družbo. Zato nam ni vseeno ob napovedih, da bo spet prišlo do reorganizacije. Komu na čast, tega ne vemo. Da bi bil s tem zmanjšan administrativni kader ali celo skupne službe, tega enostavno ne verjamemo. To vemo iz izkušenj. Če se s to obliko strinjamo in tudi družba dobi svoje, komu potem ni po volji? Bo organizacija sama sebi namen?

Kmetje bomo še temeljito premislili, preden bi rekli svoj da. Brez naše privolitve pa to ne bo šlo! Rekli smo že, da v temeljni organizaciji kooperantov nastopamo kmetje kot družbeni upravljalci, ne da bi bila nam s tem okrnjena lastninska pravica. Se pravi, da smo še naprej na svoji zemlji svoj gospodar! Vendar besedo »gospod« lahko mirno preimenujemo v gozdni delavec, kar kmet tudi je. Nad polovico lesne mase, ki jo LESNA letno odkupi, posekamo, skrojimo in dostavimo do kamionske ceste kmetje sami. Vse obenem smo. Če smo en dan kmetijski proizvajalci, smo drugi dan že gozdni delavci. Dogaja se tudi, da imamo dopoldne v roki kmetijsko, popoldne pa že gozdno mehanizacijo.

Upravičeno lahko trdimo, da je dala družba privatne gozdove v prave in dobre roke. Pravzaprav jih ni dala, temveč pustila, saj gozdovi so bili že prej naši! Kdo se bolj boji za les kot kmetje sami? To se najbolj odraža pri letnih planih sečnje, za katere kmetje smatramo, da so previsoki. Tu se nam interesi križajo. Močna lesno-predelovalna industrija rabi neobhodno lesne mase, temu se pa kmetje upiramo iz preprostega razloga, ker namreč že brez svinčnika vemo, da se naši gozdovi izčrpavajo, da prirast in zaloga ne preneseta tako velike sečnje. Ko so zaradi onesnaževanja zraka začeli gozdovi propadati, smo bili prav kmetje tisti, pravzaprav prvi, ki smo to zapisali in zahtevali ukrepe! In končno! Ali ni kmet v svojem gozdu najboljši gozdar?!

Svoje mnenje sem povedal preprosto, brez tistega sodobnega izražanja, ki ga navaden državljani niti ne more razumeti.

Za zaključek bi rad predstavil še TOK. Ne bo lahko. Težko je namreč pisati o slabih rezultatih, ni pa lahko niti o dobrih, kajti to rado izzveni kot samohvala. To pa se mi upira. Zato bom skušal biti kar se da skromen.

Na področju naše republike deluje trinajst gozdnih gospodarstev. Po ugotovljenih podatkih sodi LESNA Slovenj Gradec med tiste, ki imajo največ uspehov tako v medsebojnih samoupravnih odnosih, kot pri sodelovanju s kmetijsko zadrugo in pri izgradnji objektov, ki so vsestransko koristni tako za kmete kot za širšo družbeno skupnost. Se pravi, kar se tiče gozdarstva, nosimo zastavo v Sloveniji Korošci!

Izmed vseh štirih TOK-ov, ki jih ima Lesna Slovenj Gradec, pa pri vseh doseženih investicijah prednjači TOK Ravne! V nadaljnjem besedilu to pomeni, da nismo najboljši samo v Sloveniji, ampak v celi državi, kajti v ostalih republikah gozdarstvo ni tako razvito in organizirano. Dokaz za to so uspehi, ki smo jih dosegli. To pa smo zmogli z res dobrimi medsebojnimi samoupravnimi odnosi, z dobro organizacijo in z velikim čutom solidarnosti, ki je prisotna med kmeti. Ko je pred leti centralni delavski svet sprejel sklep, da obvezno biološko amortizacijo dvignemo z 11 na 15% z namenom, da se ta razlika kanalizira v izgradnjo cest, je bil TOK Ravne zadnji, ki je nehal izvajati ta sklep. Pri gradnji cest smo stalno grešili. Vsako leto smo namreč prekoračili plan investicij, kar je bilo zelo pozitivno, saj so bile vsako naslednje leto usluge in materiali dražji.

Tako imamo zdaj na razmeroma majhnem področju, ki ga pokriva naš TOK, 240 km gozdnokamionskih cest! V glavnem so dograjene, v kolikor še niso, je za to več vzrokov, ki pa ne prizadenejo naš obrat. Nekaj je terenskih ovir, največ pa je temu kriva trma nekaterih kmetov, ki nasprotujejo gradnji na svoji zemlji. Naj se to čuje še tako neverjetno, vendar je na žalost resnica. Vse te ceste moramo seveda tudi vzdrževati, z dobro organizirano zimsko službo pa so odprte tudi pozimi.

Ne le s cesto, kmete nameravamo povezati tudi s telefonom. Tudi pri tej akciji smo že precej napredovali, saj je napeljanega 380 km telefonskega omrežja, s tem je priključenih 400 kmetij. V načrtu imamo telefon do vsake hiše (kjer bodo to želeli). Čas celo prehitavamo, saj moramo čakati na telefonske številke. Naša skrb je tudi požarna varnost kmetov. Za vsako kmetijo smo nabavili gasilni aparat, tudi redne kontrole gredo na račun obrata. S sodelovanjem Zavarovalne skupnosti TRIGLAV Maribor smo izposlovali ugodne kredite za nabavo materiala za strelovode. Do sedaj je to uredilo 120 kmetov, nekaj jih še gradi.

Izposlovali smo tudi stanovanjski kredit za nove gradnje in obnovo kmečkih hiš, ki prej kmetom ni bil dosegljiv. To je izkoristilo že 150 kmetov, v akciji jih je 52.

Iziven in zelo uspešen je obrat tudi pri uvajanju kmečkega turizma. To dodatno kmetijsko dejavnost vodi 11 kmetij, 50 pa se jih pripravlja.

Vse navedene pridobitve ne služijo samo izključno kmetijstvu, ampak tudi razvoju celotnega kraja! Tega se kmetje sami niti ne zavedamo, to pa zna ceniti širša družba, saj je obrat dosedaj prejel že veliko priznanj, pohval, plaket. Samo preteklo leto je dobil priznanje KS Kotlje, pohvalo SO Ravne in plaketo Zadrugne zveze Jugoslavije.

Obljubil sem, da bom skromen, vendar si ne morem kaj, da ne bi omenil tistega, ki nosi za vse te uspehe levji delež, to je dolgoletni direktor tov. Jože LOGAR, ki se za gozdarski obrat, za razvoj kmetijstva in celotnega kraja takorekoč razdaja, saj ne pozna osemurnega delavnika. Kaj nam pomeni, bi kmetje prav razumeli šele, če bi nas zapustil. Za svoje plodno in nesebično delo je tudi on osebno prejel številna priznanja in odlikovanja. Največji med njimi sta red dela s srebrnim vencem in red dela z zlatim vencem. Naj mu čestitam v imenu kmetov.

O gospodarjenju s privatnimi gozdovi sem torej napisal same najboljše stvari. Napake in pomanjkljivosti, ki jih seveda tudi imamo, pa za desetletnico ne bi rad vlačil na dan.

AJNŽIK

ZAPOSLOVANJE V LETU 1987

V prejšnji številki VIHARNIKA smo objavili cilje in planirane rezultate v letu 1987. Zadnji odstavek na strani 4 govori o povečanju števila zaposlenih v letošnjem letu. Ta odstavek nadomeščamo s tekstom:

Glede na pogoje gospodarjenja in naš ekonomski položaj bomo v Lesni težili k čim nižji rasti števila zaposlenih. Naša usmeritev je, da obseg proizvodnje in celotnega prihodka povečujemo na podlagi rasti produktivnosti dela in z razvojem kooperacijskih oblik povezovanja z drugimi delovnimi organizacijami in zasebnim sektorjem. Zaposlovanje novih delavcev bo namenjeno nadomeščanju fluktuacije, vendar samo na delovnih mestih v proizvodnji in tistih službah, ki so s proizvodnjo in njenim razvojem neposredno povezane in v blagovnem prometu za nove prodajalne ter enote prodajnega inženiringa. Izven tega okvira bomo zaposlovali le pripravnike, naše štipendiste, s katerimi naj bi postopoma izboljšali našo kadrovsko strukturo. Tako bi uresničili tudi določilo 8. čl. samoupravnega sporazuma o usklajevanju letnih načrtov zaposlovanja v koroških občinah, ki zavezuje delovne organizacije, da najmanj 273 vseh potreb po novih zaposlitvah od III. zahtevnostne stopnje navzgor pokrijejo z vključitvijo pripravnikov. Na osnovi teh kriterijev naj bi se v delovni organizaciji povečalo skupno število zaposlenih največ za 1,5 % glede na mesec december 1986.

Da bi se dogovorjena usmeritev čimbolj dosledno uveljavila in da bi tudi učinkoviteje prerezporejali delavce znotraj OZD, bomo utrdili kadrovske fluktuacije na ravni delovne organizacije.

Sektor za plan in analize

Novi prodajni center Lesne v Temerinu pri Novem Sadu

Prodajna strategija Lesne na domačem trgu je med drugim usmerjena tudi v povečanje obsega in kvalitete direktnih prodajnih kanalov, ki nam bodo omogočali učinkovito in samostojno politiko plasmana naših izdelkov. S povečano mrežo tržnih enot bomo lažje premagovali vse bolj zaostrene tržne pogoje, istočasno pa bomo dobili neposreden stik s tržiščem, kar bo pozitivno učinkovalo na razvoj izdelkov in prilagajanje proizvodnje potrebam tržišča.

V okviru te strategije smo v lanskem letu začeli z izgradnjo sodobne prodajno-distribucijske enote v Temerinu pri Novem Sadu. Predvidena je izgradnja prodajnih in razstavnih prostorov v skupni velikosti 210 m², zunanega skladišča v velikosti 720 m² ter ureditev manipulativnih površin v velikosti 3400 m².

Temerin spada teritorialno v regijo Novi Sad, katere se razprostira na površini okoli 4500 km² (21 % skupne površine SAP Vojvodine) in zajema 69 naseljenih krajev z okoli 575.000 prebivalcev (24 % prebivalstva Vojvodine), od katerih je zaposleno okoli 150.000 (33 % od skupnega števila zaposlenih v SAP Vojvodini).

To področje razpolaga z okoli 30 % skupnih gospodarskih potencialov SAP Vojvodine in ima tudi dokaj velik relativni potencial prodaje.

Prodajni program prodajne enote v Temerinu bo zajemal celotni proizvodni program finalnih tozdov Lesne (okna, senčila, vrata, obloge...), prodajo žaganega lesa in ladijskega poda. Kot dopolnilo osnovnemu programu bodo kupcem nudili proizvode IMONTA Dravograd, ki bo na odprtem razstavnem prostoru razstavil tudi svojo brunarico ter del stavbnega pohištva drugih proizvajalcev: vhodna in garažna vrata, strešna okna, parket in podobno.

Prodajo naših proizvodov v Temerinu bomo vršili kot malo-prodajo, veleprodajo, tranzit in distribucijo.

Predviden promet v tej prodajni enoti naj bi znašal prvo leto 1,30 milijarde din, drugo leto 1,65 milijarde din, tretje leto pa 2,10 milijarde din.

Da bi bila naša ponudba v Temerinu čim bolj celovita, bomo za večja naročila (gradbenim DO) vršili tudi prodajo z vgradnjo naših proizvodov.

Otvoritev novega prodajnega centra, ki bo predvidoma konec maja, bomo podprli tudi s povečanim propagiranjem naših izdelkov na tem področju in sicer s pomočjo lokalnih radijskih postaj, lokalnih časopisov in TV centra Novi Sad.

Silva LEDINEK, dipl. oec.

MORNOVI

Takšno je domače ime kmetije Jakoba Marija z Ojstrice. Kmetija je ena večjih na Ojstrici, saj meri blizu 50 ha.

Dolga leta je bila tu tudi gostilna. Sedanji gospodar Jakob je rojen leta 1908, žena Marija pa dve leti pozneje.

Rodilo se jima je devet otrok, od katerih jih živi še sedem. V časih, ko v dolini še ni bila razvita industrija, je bilo pri hiši z otroci vred 18 ljudi.

Najtežje je bilo med vojno, ko je bil Jakob leto in pol v ujetništvu blizu Bremna. Medtem je pomagal gospodariti njegov oče. Imeli so 15 glav živine in par konj. Sedaj sta že precej let sama. Otroci so odšli od doma in si ustvarili domove. Pred nekaj leti je poskusil gospodariti tu zgoraj vnuk iz doline, pa mu je bilo preveč samotno. Sedaj bo morda gospo-

daril sin Stanko, ki ima sicer lepo službo, pa vendar, poskusil bo. Ata in mama si seveda želita, da bi se s časom tudi gor preselil.

Saj drugače nikoli nista sama. V njuni hiši se kar naprej sestajajo: lovci, zadružniki, gozdarji in kdo ve kdo še. Kmetija je res na takšni legi, da je vse v bližini ceste, šola, cerkev.

Njihova kmetija in cerkev delijo skupno usodo bližnje preteklosti. Leta 1958 je kmečke stavbe, ki so bile v celoti lesene, zajel požar, ki se je razširil na cerkev in mežnarijo. Leta 1960 je bilo vse zgrajeno na novo. Hiša, ki je tudi sedaj lesena, leži na n. m. višini 926 m, na sredini cerkve pa je izmerjeno 1000 m. V neposredni bližini je šola, ki je novejša. Je osemletka in kar je važno, v višjih razredih poučujejo tudi tuj jezik. Najdalj do šole imajo Ravnjakovi in Lampretovi otroci.

Jakob in Marija sta povedala, da jima v življenju ni bilo lahko, da pa sta vse prenesla in potrpežljivo. Dala sta svoje moči kmetiji in družbi, sedaj pa si želita, da bi se na njiju pogledali.

MILENA CIGLER

Mori Stanko

Domačija Ulbnik Pameče

Na vzhodnem Pohorju anskega vrha na desnem bregu potoka Kalužnice v Pamečah na n. m. višini 560 m leži domačija Ulbnik. Na to domačijo so prišli predniki iz Koroške. Po kupni pogodbi je leta 1888 prešla od Franceta Lampreta v last kupcu Jožetu Hostnerju in Mariji roj. Kragelnik.

Po izročilni pogodbi leta 1909 je prevzel posestvo sin Anton Hostner. Kmalu, čez dve leti, leta 1911 je podedovala posestvo mladoletna Lucija Hostner roj. Paradiž. Po izročilni pogodbi meseca aprila 1964 se knjiži lastninska pravica na domačijo gospodarja Antona Hazner in Marijo roj. Dolar.

Ulbnik — foto: Matevž Čarf

Vse do današnjih gospodarjev so se na tej domačiji preživljali s kmetijstvom. Ker je bilo zaradi strme lege delo težavno in pridelki bolj pičli, se je pridelovalo na kmetiji le za domačo oskrbo.

Za najnujnejše stvari se je iskal denar iz gozda. Po prevzemu posestva so mlade gospodarje čakale številne naloge: izplačilo dote, ki sta jo izplačala v določenem roku. Pridne in iznajdljive roke so zmogle veliko več. Danes stoji v hlevu po deset glav živine. V strojnici so vsi potrebni kmetijski stroji. Leta 1971—72 so v celoti obnovili stanovanje v hiši, sedaj je v načrtu obnova gospodarskega poslopja.

Kot skrbna starša sta pošteno vzgojila pet otrok: tri sinove in dve hčerki, ki so si že ustvarili svoja ognjišča. Od leta 1978 uspešno vodi gostilno, ki je dobro obiskana gospodinja Marija s pomočjo snaha. Gostom strežejo z različnimi domačimi specialitetami, kot so: domače klobase iz zaseke, narezki iz domačih mesnih izdelkov in skute. Igra tudi domač ansambel. Gospodar se ukvarja s kmetijstvom. Sinova, ki stanujeta doma, imata vsak svojo obrt: avtoprevoznništvo in mizarstvo. Kot redkokje živijo v slogi in dosti pomagajo drug drugemu.

Za nasledstvo pri tej domačiji ni strahu, saj pričakujejo že devetega vnuka.

Matevž ČARF

NAŠ ZUNANJI SODELAVEC SLAVKO KRANJC

Naše temeljne organizacije, predvsem lesnoindustrijske, že več let sklepajo kooperacijske pogodbe za opravljanje določenih del z zunanjimi sodelavci — privatniki. Take oblike sodelovanja so vedno bolj aktualne in se jih poslužujemo v primerih, ko kupci zahtevajo manjše količine določenih proizvodov ali za izdelavo izven serijskih proizvodov, reklamnih izdelkov, vzorčnih izdelkov, novih proizvodov ipd.

Prvo pogodbo je Slavko KRANJC, mizar iz Vitanja, sklenil z Novo opremo pred devetimi leti za izdelavo ogradij za kavče in masivnega ograda za oblaženo pohištvo. Za naše temeljne organizacije je delal manjše serije izdelkov. S tovarno pohištva Prevalje je sklenil triletno pogodbo za izdelavo letvic za vrata. Mesečno jih izdelata tristo do štiristo. V ta namen si je tudi opremil delavnico z dodatnim orodjem.

Vsi poznamo KARO program iz prospektov, sejmov, razstav. Vse vzorce za KARO je naredil Slavko KRANJC. »Škoda, da tega programa ne izdelujete,« pravi. »To je zelo zanimiv program, lahko bi porabili ves material za drobne elemente. Pri serijski proizvodnji bi bil odpadki materiala minimalni.«

Kvaliteto njegovega dela smo lahko ocenili predvsem v estetsko izdelanih elementih KARO programa. To pa je lahko dosegel le z znanjem in dolgoletnimi izkušnjami. Pa še nekaj je pri tem pomembno: ljubezen do poklica in seveda, da greš v korak s časom, kot pravi sam. »Prihaja nov čas tudi za nas obrtnike. Z znanjem, ki smo si ga pridobili v šolah in izkušnjami, ki jih imamo, ne bomo napredovali. Tudi mi se bomo morali izpopolnjevati v svoji stroki. Morali se bomo specializirati, si razdeliti delo. Sedaj delamo vse, imeti moramo veliko vrst materialov na zalogi, zaloge pa so zelo drage.«

Ob tem pa se človeku utrne misel, ali ni škoda znanja in ustvarjalnosti človeka, ki bi lahko delal unikatne izdelke. Že v nadaljnjem razgovoru je tov. KRANJC navezal besedo na to temo: »Želim, da bi nekoč imel vzorčno delavnico, kjer bi lahko izdeloval unikatne izdelke, saj v serijskem delu ni pravega užitka.«

Slavko KRANJC si je s kvalitetnim delom in solidnim poslovnim odnosom ustvaril zaupanje ne samo pri naših temeljnih organizacijah, temveč tudi v drugih delovnih organizacijah in občinah.

I. ROBNIK

INVENTIVNA DEJAVNOST — INVENTIVNA DEJAVNOST

Posvet o pospeševanju inventivne dejavnosti v združenem delu

Štirinajstega aprila letos je bil v Železarni Ravne posvet o pospeševanju inventivne dejavnosti v združenem delu. Posvet so organizirali medobčinski svet ZKS, medobčinski svet Zveze sindikata Slovenije in medobčinska gospodarska zbornica za vodilne in vodstvene delavce in strokovne delavce gospodarskih organizacij koroške krajine.

V uvodnem referatu je predsednik medobčinske gospodarske zbornice Rudi VERŠKOVNIK govoril o organizaciji inventivne dejavnosti in o problemih pri nagrajevanju inovatorjev.

Ciril BOŠKOVIČ, izvršni sekretar CK ZKS je povabil vse k inovacijskemu gibanju, s katerim bi vpeljali norme razvojnega obnašanja. Inovacije naj bi se razširile iz delavnice v vsak poslovni proces. Dal je tudi nekaj napotkov, kako naj se razvijajo OZD, da bodo utrdili ekonomske temelje (npr.: organizirati ekonomski motivacijski sistem, skrbeti za

kadre, vpeljati fleksibilno upravljanje, podpirati samoupravno podjetništvo, direktno intervenirati v reprodukciji itd.). Jože JAN, predsednik Zveze izumiteljev Slovenije je poudaril, da začetek inovatskega gibanja ni bilo leto 1965, kot marsikdaj slišimo; to gibanje seže daleč nazaj, lahko bi začeli že pri udarništvu in Kidriču. Govoril je inovacijskih procesih v svetu, v razvitih državah ter o velikih možnostih kolektivov, kje je v poslovni proces vključeno inovacijsko delo. Tudi on je razlagal o organizaciji službe za inovacije v OZD in o delu delavcev te službe.

Vlado ŠTRIKELJ, SDK Slovenije, je govoril o zakonskih podlagah za uveljavljanje inovacijskega dohodka, Franc RIBIČ, član republiškega sveta ZS pa o vlogi sindikata pri pospeševanju inventivne dejavnosti in predlagal ustanovitev društva inovatorjev.

V razgovoru so udeleženci razmišljali še o knjigi inventivne dejavnosti, o večjem angaži-

ranju inženirjev pri razvojnih nalogah in sodelovanju z zunanjimi institucijami, o delu društva inovatorjev, ipd.

I. R.

Republiški odbor sindikata delavcev gozdarstva in lesarstva Slovenije je pripravil analize stanja na področju inventivne dejavnosti. Glede na število inventivnih predlogov organizacij združenega dela gozdarstva in lesarstva Slovenije je bila Lesna izmed 37 organizacij na prvem mestu. Glede na inventivni dohodek na delavca je bila LESNA izmed 28 organizacij na drugem mestu. Glede na doseženo gospodarsko korist smo bili na prvem mestu, po številu predlogov na 100 zaposlenih v OZD pa na tretjem mestu od 37 OZD. Analize so opravljene za leto 1986.

Umiranje gozdov

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec gospodari na površini 60.000 ha družbenih in zasebnih gozdov. Je eno najbolj prizadetih gozdnogospodarskih območij v Sloveniji zaradi onesnaževanja zraka, ki ga zastruplja močno razvita industrija v Mežiški dolini, termoelektrarna v Šoštanju ter manjši onesnaževalci v večjih naseljih.

Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo v Ljubljani je leta 1985 s terenskimi raziskavami ugotovil, da imamo zdravih pri nas le še eno tretjino gozdov. En procent je že mrtvih. Istega leta smo z avionom posneli celotno območje na infrardeči film. Ko zdaj ta film analiziramo, ugotavljamo, da je stanje hujše. Zdravih gozdov na našem območju ni nič več. Nismo še sicer proučili posnetkov za celotno območje, vendar sklepamo iz dosedanjih analiz, da je na eni tretjini ali 20.000 ha površine obolelega 20 % drevja, na površini 10.000 ha 40 % in na površini 30.000 ha 80 %. Naše gozdnogospodarsko območje bomo letos ponovno fotografirali zaradi objektivne spremljave dogajanj v procesu umiranja naših gozdov. Tudi od tega snemanja ne pričakujemo razveseljivih podatkov, saj nismo do danes v noben dimnik naših glavnih bližnjih onesnaževalcev vgradili nobene čistilne naprave.

Še posebej nas vznemirjajo posnetki višjih predelov, gozdov nad 1.300 n. nm. v ob Olševi in Peci. V tem pasu so gozdovi močno oboleli, čeprav niso povezani z onesnaženim zrakom iz naših dolin. So tam zares na delu fotooksidanti, ki nažirajo gozdno vegetacijo v osončenih legah? Če je tako, potem ocenjujemo sedanje zdravstveno stanje naših gozdov za **slabo, oziroma zelo slabo**.

Za razliko od predlanske zime lani in letošnje pomladi ni bilo opaziti tako intenzivnega rjavenja iglic na smreki in boru. V teh dveh zimah tudi ni bilo tako izrazitih inverzijskih dni in dolgotrajnih nizkih temperatur. Zdaj se močno stopnjuje rumenenje smreke in bora. Bor izgleda na daleč rumenkast kot v času cvetenja. Taka klorotičnost pomeni prizadetost klorofila v iglicah, kar bo zelo zmanjšalo življenjsko moč in odpornost naših sestojev na ujme in gozdne škodljivce. Nevarni so predvsem zalubniki.

Zato morajo gozdarji in kmetje vedno bolj paziti na njihov pojav. Nastavljati morajo vedno več kontrolnih dreves in v primeru številnejših pojavov tudi vedno več lovnih nastav.

Če se bomo o našem onesnaženem

Inverzijska plast nad Mislinjsko dolino z obilico žveplovega dvokisa — strup za gozdove na Pohorju

zraku in slabem zdravstvenem stanju naših gozdov še dolgo pogovarjali in za čistejšo okolje nič storili, se bodo v naslednjem desetletju pokazale v naših

gozdovih hude spremembe. Zdravljenje bo silno dolgotrajno in drago.

Andrej ŠERTEL

Skrb za okolje v TIP Otiški vrh

1. UVOD

LESNA Slovenj Gradec združuje gozdarstvo in lesno industrijo, zato je v primarnem intersu celotne delovne organizacije ohraniti zdravo okolje in ustaviti propadanje gozdov. Usmeritve za zmanjševanje onesnaževanja okolja so vgrajene v planske dokumente, prav tako pa imamo s področja ekologije sprejet na nivoju delovne organizacije pravilnik o varstvu zraka, v TOZD TIP Otiški vrh pa tudi poslovnik o odpadnih snoveh in o ravnanju z njimi. Problematiko onesnaževanja okolja je v lanskem letu obravnaval tudi centralni delavski svet delovne organizacije in sprejel številne sklepe, ki se nanašajo na problematiko onesnaževanja okolja. Sklepi se nanašajo na največje onesnaževalce v regiji, seveda pa smo opozorili tudi na problematiko onesnaževalcev v LESNI, od katerih smo zahtevali, da takoj in dolgoročno odpravijo vire onesnaževanja.

2. ODPADKI V TOZD TIP OTIŠKI VRH

Tovarna invernih plošč je v smislu 22. člena zakona o varstvu okolja sestavila

evidenčni list o ravnanju s posebnimi odpadki in sicer:

- a) ostanki nestrupenih smol, ostanki parafina in odplake parafinske emulzije
- b) onesnažena kurilna in odpadna olja
- c) ostanki melaminskih papirjev
- d) žlindra iz kurišč parnih kotlov in lesni prah oz. pepel
- e) odpadno iverje in lesni prah
- f) solna kislina in odpadni toluol

Za vse navedene odpadke upoštevamo predpisane normative, tako da je njihov vpliv na okolico neznaten.

3. RAVNANJE Z ODPADKI

3.1. Ostanki nestrupenih smol in parafina

Te odplake vodimo v usedalne baze, kjer se trdni ostanki usedajo, tekoče odplake pa se z vodo razredčijo do dopustne koncentracije. Odplake redno kontroliramo po veljavnih predpisih. Zavedamo se, da doseganje predpisane stopnje onesnaževanja z redčenjem ni pravilna rešitev, zato imamo v letošnjem letu v investicijskem planu izgradnje či-

stilne naprave za vračanje odpadnih vod v proizvodni proces, s čimer bo onesnaževanje reke Mislinje omejeno samo na fekalno onesnaževanje.

3.2. Onesnažena kurilna in odpadna olja

Onesnažena kurilna olja se z uvedbo možnosti kurjenja s lesnimi ostanki pokurijo v kotlovnici, stara odpadna olja pa vračamo Petrolu.

3.3. Ostanki melaminskih papirjev

Ostanki melaminskih papirjev se do prenehanja reaktivnosti začasno skladiščijo v tovarni, nato se pa odlagajo na deponijo.

3.4. Žlindra iz kurišča parnega kotla in pepel

Žlindra in lesni pepel se odvažata na deponijo.

3.5. Lesni ostanki

V prvih letih obratovanja tovarne so se pojavili viški različnih ostankov v proizvodnji ivernih plošč, tako da se je del ostankov odvažal na deponijo. S pričetkom kurjenja prahu in odpadnega iverja in v zadnji fazi tudi s kurjenjem lubja, smo zmanjšali količino lesnih odpadkov, ki jih odvažamo na deponijo na ca 1000 m³ letno. Z dokončno rešitvijo kurjenja prahu na novem sušilniku pa bomo zmanjšali količino lesnih odpadkov še za 50 %. Deponija, na katero odvažamo lesne odpadke, je urejena po navodilih, ki izhajajo iz občinskega lokacijskega dovoljenja.

Deponiranje lesnih odpadkov globalno gledano ne predstavlja onesnaževanja okolja, saj se bo z zasipanjem urejene deponije pridobila precejšnja obdelovalna površina.

3.6. Solna kislina in odpadni toluol

Solno kislino zbiramo v posebnem rezervarju, kjer jo nevtraliziramo z apnom, nato pa se po izpolnjenih pogojih analiz laboratorija izpusti v kanalizacijo. Onesnaženi toluol pa prodajamo obrtnikom v Ljubljani.

4. DRUGI VIRI ONESNAŽEVANJA

4.1. Emisija SO₂ v ozračje

a) V TIP Otiški vrh smo porabili letno maksimalno 7492030 kg mazuta z vsebnostjo žvepla ca 3 %. Iz teh razlogov smo zaradi zmanjševanja onesnaževanja in zaradi prihrankov prešli na kurjenje prahu v kotlovnici in tako zmanjšali porabo mazuta in s tem emisijo žve-plogega dioksida v ozračje za 14 %.

b) V letu 1986 smo pričeli tudi s kurjenjem prahu v sušilniku, tako da smo dodatno zmanjšali emisijo SO₂ v ozračje za 10 %.

c) V letu 1987 bomo pričeli uporabljati plin, tako bomo torej kot glavne energetske vire uporabljali najčistejše vire in tako skoraj popolnoma prekinili emisijo SO₂ v ozračje.

4.2. Emisija prahu in inverja v ozračje

To področje je problematično od začetka obratovanja tovarne, ker se kot transportno sredstvo uporablja zrak, ki ga je potrebno v ciklonih ločiti od iverja. Vendar tudi na tem področju ukrepamo tako, da pri vsaki novi investiciji dosežemo predpisano emisijo prahu v ozračje (zaprti transportni sistem, filtri, itd.). Lesni prah, ki ga emitiramo v okolje ne vsebuje kemikalij in se v okolju tudi hitro razgradi, zato ne predstavlja večjega ekološkega problema. Kljub temu ukrepamo tako:

a) zamenjali smo sušilnik, ki ima zmanjšano emisijo na 30 mg/m³, kar je v dopustnih mejah,

b) v vse naprave, ki jih instaliramo, vgrajujemo čistilne naprave po veljavnih predpisih,

c) pri obnovi tovarne načrtujemo zamenjavo sistema za separacijo in transport iverja.

4.3. Emisija formaldehida v zračje

Veljavni predpisi so na področju vsebnosti formaldehida v ploščah zelo ostri, zato smo začeli z zniževanjem vsebnosti formaldehida že leta 1980, tako smo danes uspeli znižati vsebnost formaldehina v ploščah za 85 %, s čimer se je prav tako znižala emisija formaldehida v ozračje na dopustno vrednost.

Danilo Ranc, dipl. ing.

KADROVSKE VESTI — SOCIALNA PROBLEMATIKA — REKREACIJA

Cene za letovanje v sezoni 1987

I. Varianta — ekonomske cene

1. Filip Jakov	8.500
2. Portorož — nimamo podatkov, predvidevamo da bo cena	8.000
3. Terme Čatež	8.000
4. Za hišice v Selcah in kontejnerje še nimamo nobenih podatkov, zato ne moremo dati niti cene.	

II. Varianta — regresirane cene

	Filip Jakov	Portorož — Bernardin
Člani kolektiva	6.000	7.500
Otroci od 3—10 let	4.000	5.200
Zaposleni zakonci	8.700	9.300
Otroci tujih od 2—7 let	8.500	13.000
Tuji nad 7 let	12.250	18.000

Cena uporabe vikend bungalova (kontejnerja) znaša 5.250 din na dan. Cena uporabe hišice v Selcah znaša 7.000 din na dan.

Cena povratne vozovnice za avtobus za Filip Jakov znaša 10.000 din po osebi.

Cena uporabe hišice v Čatežu znaša v mesecu aprilu, maju in juniju 3.500 din, v mesecu juliju, avgustu in septembru 7.500 din, v mesecu oktobru, novembru in decembru pa 5.000 din na dan.

Cene penziona v Bernardinu do 1. 6. 1987 znašajo:

za člane kolektiva	2.500 din
za zaposlenega zakonca	3.000 din
otroci od 3—10 let	1.600 din
otroci tujih od 2—7 let	3.500 din
tuji nad 7 let	6.000 din

Turistična taksa znaša 250 din dnevno.

Koristniki vikend bungalovov plačajo še 1.200 din, kot pavšalno ceno za uporabo plina.

Vse delavce obveščamo, da naj se prijavijo za letovanje v prikolicah, ker bomo le-te zaradi dotrajanosti do sezone prodali. V zamenjavo bomo v Filip Jakovu najeli 25 ležišč pri zasebnikih.

Pravico do letovanja po ceni, ki je določena za člane kolektiva, imajo nezaposleni zakonci članov kolektiva, njihovi nepreskrbljeni otroci nad 10 let in njihovi nezaposleni zakonci, nezaposleni zakonci ponesrečenih pri delu in njihovi nepreskrbljeni otroci ter kmetje kooperanti.

Po tej ceni lahko upravičenci letujejo največ 10 dni, najmanj pa 5 dni (koriščno skupaj).

Izmenje bodo 10-dnevne in so bile objavljene v razpisu.

V času letovanja od 11. 6. do 21. 6. in 21. 6. do 1. 7. 1987 se priznava 20 % popust.

Po sezoni ni popusta.

V primeru, da se odločite za regresirane cene, se morate zavedati, da bo nastala izguba, zaradi tega v sklepu navedite, da boste izgubo pokrili sorazmerno glede na koriščenost.

Prosimo, da nam pošljete sklepe, za katere se boste odločili, najkasneje do 20. 4. 1987 v kadrovske splošni sektor — referentki za družbeni standard.

Danijela PETEK

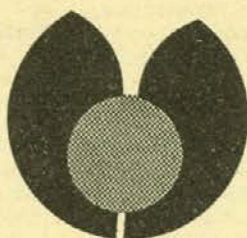

Znamenje — foto: A. Sertel

KOROŠKA KMETIJSKA
ZADRUGA, n. sub. o
SLOVENJ GRADEC

KOROŠKA ZADRUŽNA
HRANILNO KREDITNA
SLUŽBA, n. sub. o
SLOVENJ GRADEC

PRILOGA

ZA KMETIJSTVO

PRILOGA ZA KMETIJSTVO izhaja mesečno. Prilogo izdaja KKZ Slovenj Gradec in KZ HKS Slovenj Gradec in je sestavni del Viharnika.

Ureja uredniški odbor. Glavna urednika Rok Gorenšek in Jože Krevh.

Naslov: KKZ Slovenj Gradec, Celjska cesta 7, Uredništvo priloge za kmetijstvo, telefon 842-341.

Tisk: ČGP Večer Maribor, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1987.

LETO XX — ŠTEVILKA 4

MAJ 1987

POŠTNA PLAČANA

PLAN KMETIJSKE PROIZVODNJE ZA LETO 1987

Pri zastavljanju plana za leto 1987 smo izhajali iz ciljev in usmeritev srednjeročnega plana razvoja za obdobje 1986—1990.

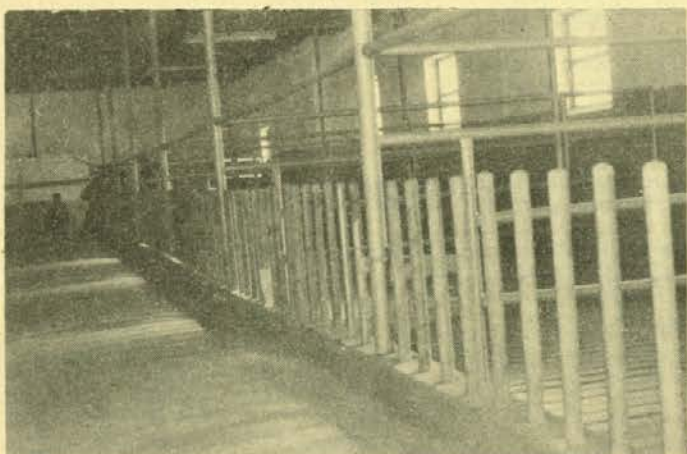
Plan delovne organizacije izhaja iz letnih planov TZO, TOZD in DSSS. Zavedamo se, da je naš nadaljnji razvoj in s tem življenjski standard združenih kmetov in zaposlenih delavcev odvisen od možnosti za povečano proizvodnjo, boljšega izkoriščanja proizvodnih zmogljivosti, delovnega časa in prihrankov pri stroških, kjer je to mogoče. Glavna predpostavka pri sestavljanju plana za leto 1987 pa je bilo zatečeno stanje (IV. trimesečje oz. december 1986). To je bilo izhodišče tako za količinski kot za finančni plan. V finančnem planu nismo upoštevali inflacije, ampak jih bomo ob trimesečjih korigirali z ugotovljeno inflacijsko stopnjo.

Cenovna razmerja (cene kmetijskih proizvodov: cene reprodukcijekega materiala za kmetijstvo) so še posebej pomembna v kmetijstvu.

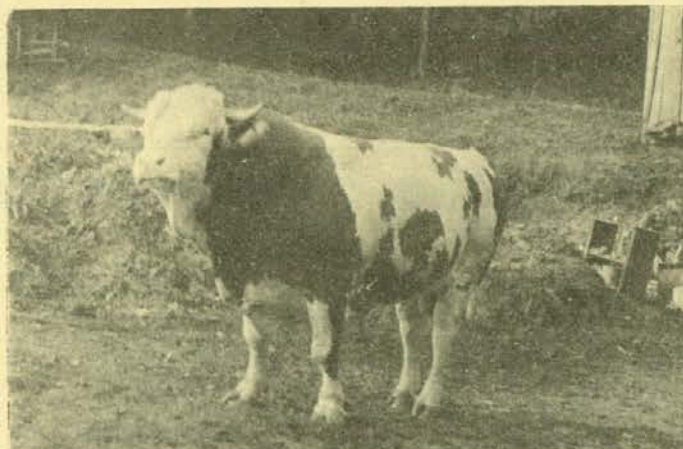
Kmetje vsako leto ob sprejemanju planov poudarjajo, da je uresničitev zastavljenih proizvodnih ciljev predvsem odvisna od danih družbeno-ekonomskih pogojev gospodarjenja. Neugodna cenovna razmerja in ostali pogoji imajo v kmetijstvu dolgoročne posledice.

Plan kmetijske proizvodnje in predelave za leto 1987

	doseženo 1986	rast (%) 86/85	plan 1987	rast (%) 87/86
1. mleko (000 l)				
— zadruga proizvod.	9.456	105	9.890	105
— družbena proizvod.	1.241	108	1.181	95
Skupaj mleko:	10.697	105	11.133	104
2. klavna živina (ton)				
— zadruga proizvod.	1.244	109	1.252	101
— družbena proizvod.	110	113	113	104
Skupaj klavna živina	1.353	110	1.365	101
3. klavni prašiči (ton)				
— zadruga proizvod.	128	86	126	98
4. proizvod. mesa in mesnih izdelkov (ton)				
— junetina, goved.	754	109	727	96
— svinjina	312	82	595	191
— mesni izdelki	419	95	570	136

Neustrezna kmetijska politika bo dala to podobo. Foto: J. K.

Takih pa bo vse manj, rešitve so potrebne takoj. Foto: J. K.

Planiran obseg prireje mleka je v zadržnem sektorju večji za 434.000 litrov mleka ali 4,6 % več kot v preteklem letu. Prireja mleka v družbenem sektorju predstavlja 10,6 % celotne proizvodnje in bo v letu 1987 manjša, zaradi opustitve mlečne proizvodnje v TZO »ODOR« Dravograd.

Celotna tržna proizvodnja mleka je prodana Mariborski mlekarji in mlekarji Hmezd Žalec, v okviru katerih pokrivamo skupaj s KZ »DRAVA« Radlje celotne potrebe po mleku v koroški regiji. Po planu za leto 1987 še izkazujemo pozitivno bilanco za 6.300.000 l mleka, ki se lahko plasira na druga območja. Oddaja goveje živine v zakol je planirana v višini 1.365 ton ali 1 % več kot v preteklem letu. Pri klavni živini si bomo prizadevali doseči predvsem večjo poprečno težo oddanih pitancev.

Proizvodnja klavnih prašičev bo nekoliko manjša kot je bila v letu 1986, ker planiramo samo vzrejo pri pogodbenih proizvajalcih, med letom pa se pojavlja še nekaj količin iz prostega odkupa. V poljedelski proizvodnji planiramo obseg pridelave na obstoječem obsegu površin.

Letni plan mesarske dejavnosti v okviru TOZD »MESNINA« Otiški vrh je osnovan na pogodbah o dobavi klavne živine, sklenjenimi s TZO Koroške kmetijske zadruge in za storitveno klanje z externimi organi-

zacijami. Prizadevati si bo potrebno za večjo proizvodnjo mesnih izdelkov.

Finačni plan

Pri sestavljanju finančnega plana smo izhajali iz količinskega plana proizvodnje in opravljenih storitev. Planirane finančne kazalnike smo osnovali na cenah vložka in izplena v mesecu decembru 1986 oz. IV. trimesečja 1986 in ob predpostavki, da se ne bodo porušila dosežena cenovna razmerja v letu 1986, kakor tudi ne dosežena poprečna delitvena razmerja v zadnjih dveh letih. Delež porabljenih sredstev v celotnem prihodku smo planirali za 1,6 strukturne točke manjši in s tem boljše ekonomičnost poslovanja za 1,8 %. Tako izhodišče smo si postavili na osnovi vseh ukrepov, ki so bili sprejeti v začetku drugega pol leta leta 1986 in so nekoliko zmanjšali cenovna neskladja v kmetijstvu. V okviru porabljenih sredstev pa se povečuje delež amortizacije.

Pri razporejanju dohodka smo upoštevali veljavni družbeni dogovor o razporejanju dohodka in resolucijska načela.

Planski cilj je tudi, da se delež akumulacije v dohodku ne zmanjša pod nivo leta 1986.

SUŠEC Marjana, oec.

Nove obrestne mere za hranilne vloge in kredite v kmetijstvu

S 1. januarjem letošnjega leta je začel veljati nov zakon o celotnem prihodku in dohodku. Prinaša nov način ugotavljanja in razporejanja dohodka, njegova bistvena novost pa je v tem, da uvaja sistem revalorizacije vseh sredstev, s katerim razpolagajo in jih upravljajo uporabniki družbenih sredstev. Z novim obračunskim sistemom naj bi se zagotavljalo realno vrednotenje in ohranjanje realne vrednosti vsega družbenega premoženja, ne glede na obliko, v kakšni je (osnovna sredstva, zaloge trgovskega blaga, tekoča proizvodnja, terjatve do kreditnih razmerij itn.) Skratka, zakon zahteva to, da se prepreči zgubljanje vrednosti družbenega premoženja na račun inflacije in prelivanje teh sredstev v neproduktivno porabo oziroma potrošnjo.

Ta zakon v celoti velja tudi za banke in hranilno kreditne službe, ki so dolžne skrbeti za to, da bodo dana posojila vrnjena v realni vrednosti, ne pa samo v nominalni, se pravi zmanjšana za inflacijske učinke. Zato morajo banke in HKS vse na novo sklenjene kreditne odnose prilagoditi zahtevam novega zakona, ki pravi, da morajo banke in druge finančne organizacije (mednje spadajo tudi HKS) za kredite obračunati obresti najmanj v takšni višini, kot znaša indeks rasti cen proizvajalcev industrijskih proizvodov v posameznih trimesečjih. Obresti bodo vsake tri mesece drugačne. S pogodbo se ne bo več določila stalna obrestna mera za ves čas, dokler kredit ne bo vrnjen, ampak bo vsebovala določbo o prilaganju obrestne mere povečanju cen (inflaciji).

To pa praktično pomeni bistveno povečanje obrestnih mer za kredite glede na dosedaj veljavne obrestne mere. To velja za vse vrste kreditov, tako za kredit za investicije (gradnja in obnova objektov, nasadi, mehanizacija) kot tudi za tekočo proizvodnjo (kredit za reprodukcijski material).

Spremenile in povečale so se tudi obrestne mere za hranilne vloge, vendar samo za veza-

ne, ne pa tudi vpogledne, se pravi tiste hranilne vloge, ki jih lahko varčevalec dvigne kadarkoli.

Obresti od 1. 4. 1987 dalje so naslednje:

I. HRANILNE VLOGE:

1. Hranilne vloge (nenamenski depoziti) vezane nad 3 mesece	48 %
2. Hranilne vloge (namenski depoziti) vezane nad 6 mesecev	81 %
3. Hranilne vloge, vezane nad 12 mesecev	84 %
4. Hranilne vloge, vezane nad 24 mesecev	86 %
5. Hranilne vloge, vezane nad 36 mesecev	88 %

Navedene obrestne mere so letne. Diskontirana obrestna mera za 3 mesečno vezavo znaša 41,19 %, za 6 mesečno vezavo pa 69,07 %.

Obrestne mere za vpogledne hranilne vloge so ostale nespremenjene, to je 7,5 %.

II. OBRESTNE MERE ZA KREDITE

1. Investicijski krediti za primarno kmetijstvo, ribištvo in kmečki turizem	81 % na leto
2. Krediti za tekočo proizvodnjo: pitanje govedi, svinj, ovc, perutnine in rib ter proizvod mleka	82 % na leto
3. Krediti za proizvodnjo in zaloge pšenice, koruze, oljarice, sladkorna pesa—sladkor, riž in tobak ter proizvodnjo in zaloge rudniških gnojil	83 % na leto
4. Ostali nameni tekoče proizvodnje selektivnega programa	86 % na leto

Glede na nov zakon bodo morale tudi hranilno-kreditne službe ravnati podobno kot banke in povečati obrestne mere za nove kredite na najmanj 80 %, tako za kredite, ki jih dajejo kmetom, kot za kredite, ki jih dajejo svojim ustanoviteljem-zadružnim organizacijam. Če pa bi HKS dala kredit po nižji obrestni meri, bi morala razliko do 80 % po vsaki kreditni pogodbi nadomestiti iz drugih dohodkov, ki pa jih HKS praktično nima.

Malo bolj proste roke imajo HKS pri določanju obrestnih mer za hranilne vloge. Doslej je v Sloveniji veljal dogovor, da imajo HKS za hranilne vloge enake obrestne mere kakor poslovne banke. Spričo novih izredno povečanih obrestnih mer za kredite pa bo treba znova preučiti možnost in ustreznost povečanja obrestnih mer za vpogledne hranilne vloge. Seveda pa je pri tem treba upoštevati, da so hranilno-kreditne službe v preteklih letih dale veliko kreditov iz hranilnih vlog po zelo nizkih obrestnih merah; le-te zdaj zmanjšujejo dohodek HKS, zato bi bilo nemogoče znatno povečati obrestne mere za hranilne vloge. Možno pa je, da HKS pozneje poveča obrestne mere za hranilne vloge, če bo ugotovila, da ji to dohodki od obresti za kredite dopuščajo. Sicer pa gre razlika v obrestih (dohodek HKS po zaključnem računu) v poslovni sklad ustanoviteljev HKS zadružnih organizacij.

Naj dodamo še to, da se obrestna mera za investicijske kredite, dane pred 31. 12. 1986 ne bo povečala. Spremenila se bo obrestna mera od 1. 4. 1987 dalje za vse tiste investicijske kredite, ki so jih kreditni odbori odobrili v letu 1987, kakor tudi za vse kratkoročne kredite (akontacije na les in kmetijske pridelke). Ti kredite (akontacije na les in kmetijske pridelke). Ti krediti bodo od 1. 4. 1987 dalje obrestovani po obrestni meri 84 % in to tisti, ki so bili najeti v letu 1986, kot tisti najeti v letu 1987. Vse akontacije najete v letu 1986 so zapadle v plačiln najkasneje do 1. 4. 1987 (rok odplačila je 3 mesece). Vsi odobreni premoštitveni krediti, ki so zajeti v zahtevkih za investicijske kredite v letu 1987 zapadejo pod nove obrestne mere.

Članek je delno povzet po Kmečkem glasu (štev. 15 z dne, 15. 4. 1987).

Vodja KZHKS
KORENT Magdalena, oec.

Poročilo o delu pospeševalne službe

UVOD:

Tudi za leto 1986 ugotavljamo, da se ekonomski položaj kmetijstva pospešeno slabša. Neugodna razmerja (če jih razmerja še sploh lahko imenujemo) med cenami kmetijskih pridelkov in cenami reprodukcijskega materiala in energije se večajo v škodo kmetijstva. Sedanja kreditna politika zavira vlaganja v razširjeno reprodukcijo, tržne razmere pa silijo kmetijstvo v ekstenzivno gospodarjenje. Z agrarno politiko, ki jo imamo sedaj, vsekakor ne bomo zaježili deagrarizacije, ki je v naši državi potekala in še poteka s hitrostjo, ki ni primerljiva z nobeno drugo, kjer je kmetijstvo priznано kot enakovredna gospodarska panoga drugim in kjer imajo zaradi ustrezne agrarne politike tudi dovolj hrane.

ODDAJA TRŽNIH VIŠKOV MLEKA IN MESA V LETU 1986 — ZASEBNI SEKTOR I. MLEKO

Elementi	Plan 1986	Doseženo 1985	Doseženo 1986	P/R	85/86
št. kmetij	160	152	150	94	99
št. krav	1050	990	1060	101	107
odk. mleka(1)	2.300.000	2.137.758	2.174.172	94	102
odk. po kravi	2190	2159	2051	94	95
odk. po kmetiji	14.375	14.064	14.494	101	103

II. PITANO GOVEDO

Elementi	Plan 1986	Doseženo 1985	Doseženo 1986	P/R	85/86
št. kmetij	280	254	282	100	111
odk. v kg ž. t.	410.000	371.370	420.768	103	113
odk. na kmetijo	1.464	1.462	1.492	102	102

Odkup mleka je bil v letu 1986 za 2 % večji kot v letu 1985 odkup govejih pitancev pa je bil večji za 13 %.

POSPEŠEVALNO DELO

Pospeševalna služba TZO »TRATA« Prevalje je v letu 1986 izvajala program dela pospeševalcev, ki je bil usklajen z regijsko pospeševalno službo (ŽVZ) Celje in posredovan republiškem centru v Ljubljani.

1. IZDELAVA PREUSMERITVENIH PROGRAMOV Z EKONOMSKIMI UTEMELJITVAMI

V letu 1986 je bilo izdelanih 21 preusmeritveno-investicijskih programov.

Obseg investicij in namen

	št. kmetij	Predrač. vrednost
Gradnje gosp. objektov	11	10.920.000.—
Mehanizacija	9	9.850.000.—
Plem. živina	1	800.000.—
	21	21.570.000.—

Zaradi neugodnih kreditnih pogojev se zmanjšuje interes kmetov za investicije.

2. NADZOR NAD INVESTICIJAMI IN OSKRBA Z GRADBENIM MATERIALOM

Pospeševalna služba je s pomočjo zunanjih sodelavcev in strokovnjakov (gradbene stroke) vršila nadzor nad investicijami in pomagala pri tehnoloških rešitvah gradnje gospodarskih objektov. Izdali smo dokumentacijo 111 kmetijam za pridobitev gradbenega materiala brez prometnega davka v skupni vrednosti 32.288.000 din.

V letu 1986 se je na kmetijah adaptiralo 42 govejih hlevov, začelo ali nadaljevalo 11 novih gradenj, zgradilo 17 strelododov, 15 strojnih lop, 6 vodododov, 9 silosov in 13 gnojnih jam.

Za vse gradnje ali adaptacije je pospeševalna služba izdelala kolovdacijske zapisnike o namenskem koriščenju gradbenega materiala.

3. ORGANIZIRANJE PROIZVODNJE IN IZVAJANJE DOGOVORA O INTERVENCIJAH V KMETIJSTVU 1986

Pospeševalna služba je s proizvajalci sklenila 140 pogodb o oddaji mleka in 617 pogodb o oddaji mladega pitanega goveda. Svoje obveznosti do pogodbenih odjemalcev mleka in pitanega goveda (TOZD Mesnina Dravograd in CELJSKE MLEKARNE) smo izpolnili v celoti.

Uveljavljanje in izplačevanje vzpodbud za proizvodnjo 1986

- za vzpodbujanje pitanja telet in prireje mleka premija za 1 kg mesa
 - od 1. 1. do 30. 6. 86 — 72,72 din
 - od 1. 7. do 31. 12. 86 — 127,27 din
- za 1 liter mleka
 - od 16. 1. do 30. 6. 86 — 5 din
 - od 1. 7. do 31. 12. 86 — 8,50 din
- Regresiranje klavnih privesnic — 59 glav, premija na glavo 30.000 din.
- Regresiranje semenske koruze premija 150 din za kg kupljene semenske koruze
- Regresiranje nakupa mineralnih gnojil — premija 20 din/kg

Vse navedene premije je pospeševalna služba preko občinskega in republiškega sklada za intervencije v kmetijstvu nakazala kmetom.

4. OSKRBA KMETOV Z REPROMATERIALOM

Glavna ovira pri preskrbi kmetov z repromaterialom je v nesorazmerju rasti cen repromaterialov proti cenam kmetijskih pridelkov.

Za proizvodno leto 1987 smo na osnovi kreditiranja in regresirane obrestne mere oskrbeli kmete s preko 1000 tonami mineralnih gnojil.

5. INTENZIFIKACIJA PRIDELOVANJA KRME

- Za intenzifikacijo pridelovanja krme na travinju, uvajanje pašne rabe na skupinskih in individualnih pašnikih je pospeševalna služba skozi vse leto posredovala strokovne nasvete v obliki pisanih navodil, svetovanj na kmetijah in nudila pomoč pri izbiri ustreznih travno-deteljnih mešanic, pravilnem gnojenju, pravočasni košnji itd.
- Pri pridelovanju silažne koruze je pospeševalna služba aktivno sodelovala pri izbiri ustreznih sort semenske koruze, pri svetovanju priprave zemlje, zaščiti posevkov in pri ugotavljanju optimalnega časa za siliranje.
- Pospeševalna služba je v lanskem letu na osnovi analize 92 vzorcev zemlje izdelala gnojilne načrte za kmetije v sklopu izdelave programa agromelioracij na površinah zasebnih kmetij (150 ha).
- Izdelani so bili trije programi s tehnološko ureditvijo skupnih pašnikov za 6 kmetij. Programe je sofinansirala Zveza vodnih skupnosti SRS.

6. PAŠNE SKUPNOSTI

Pospeševalna služba je v letu 1986 strokovno vodila 6 pašnih skupnosti.

Skupna površina pašnikov je 119 ha, na katerih se je v lanskem sezoni paslo 290 glav plemenske živine, Indeks števila pašene živine 85/86 znaša 106.

Pašniki: TOLSTI VRH, RIŠKA GORA, JEŽEVO, MACIGOJ, OLŠEVA in BELA PEČ, ležijo na nadmorski višini 850 do 1300 m.

Na vseh pašnikih so bila izvedena spomladanska vzdrževalna dela. Površine pašnikov so bile gnojene z 42.800 kg mineralnih gnojil, kar znaša 360 kg na ha.

7. AKTIVIRANJE SLABO IN NEOBDELANIH POVRŠIN

V lanskem letu je pospeševalna služba skupno s kmetijsko zemljiško skupnostjo aktivirala 43 ha neobdelanih in zamočvirjenih površin v zasebnem sektorju.

8. POSPEŠEVANJE KMEČKEGA GOSPODINJSTVA

Delo aktivna kmečkih žena je temeljilo na izobraževanju kmečkih žena in deklet.

Predavanja v letu 1986

- a) Pridobivanje zelenjave v kmečkem vrtu (21. 2. 86)
- b) Higiena človekovega okolja (21. 3. 86)
- c) Higijensko pridobivanje mleka (5. 2. 86)

- Aktiv kmečkih žena je v okviru turističnega tedna v Črni pripravil razstavo kmečkih jedi.
- Izvedba sankaskih tekem v Kotljah
- Ekskurzija kmečkih žena na Triglav.

9. IZOBRAŽEVANJE IN INFORMIRANJE

- a) Obveščanje kmetov preko radia Slovenj Gradec, kmetijske priloge v informativnem listu »VIHARNIK«, pošte, telefonov in neposredno na zborih kmetov in na delovno informativnih sestankih, ki so bili v Javorju, Črni, Mežici, Šentanelu, Strojni, Prevaljah in v Kotljah.

b) PREDAVANJA

V lanskem letu smo izvedli ciklus predavanj:

- GNOJENJE IN VARSTVO RASTLIN (22. 1. 86)
- SILIRANJE IN UREDITEV HLEVOV ZA GOVEDO (29. 1. 86)
- HIGIENSKO PRIDOBIVANJE MLEKA (5. 2. 86)
- SELEKCIJA V GOVEDOREJI IN BOLEZNI VIMENA PRI KRAVAH (11. 2. 86)

10. OSTALE AKTIVNOSTI

Pospeševalci so v letu 1986 opravljali še druge aktivnosti, ki jih lahko strnemo v naslednje:

- mentorstvo Aktivu mladih zadrušnikov
- reševanje tekočih problemov na kmetijah (služba na poklic)
- delo v samoupravnih organih TZO TRATE in Koroške zadruške hraničnice
- delo v delegatskem sistemu SO Ravne na Koroškem
- udeležba na seminarjih za lastno izpopolnjevanje
- izdelava raznih poročil, Zadrufni zvezi SRS, Živinorejski poslovni skupnosti SRS, Zavodu za statistiko SRS itd.
- izvajanje A in Z kontrole krav.
- sklepanje proizvodnih pogodb s kmeti.
- sodelovanju pri izvajanju invalidsko pokojninskega zavarovanja, porodniškega dopusta in varstva pri delu.

Vodja obrata za zadruštvo:
Vlado Gorenšek, ing. agr.

V SPOMIN PAVLU SKOBIRJU

Na pragu pomladi — ravno na pustni torek, ko vsak po svoje doživlja njegove radosti, se je nad Žnidarjevo domačijo zgrnila žalost. Svojo življenjsko pot je sklenil njen dolgoletni gospodar, sedaj že preužitkar Pavel Skobir — po domače Žnidarjev ata, s SV. DUHA nad Slovenj Gradcem. Kljub njegovi častitljivi starosti smo to vest potrti sprejeli vsi, ki smo ga poznali in ga še pred nedavnim srečevali pred njegovim domom.

Pavel se je rodil pred 87 leti kmečkim staršem, v istem domu, kateremu je vse do svoje smrti ostal zvest. Bil je nad 50 let njegov trden in za takratne razmere napreden gospodar, ki je znal odločno kljubovati vsem vetrovom in se pogumno zavzemati za pravice kmečkega stanu. S svojo, sedaj že tudi pokojno ženo

Angelo, sta z ljubeznijo obdelovala vsak košček trde hribovite zemlje in jo znala obračati tako, da je številni družini vedno dajala dovolj kruha. Žnidarjeva domačija pa je bila daleč znana po svoji gostoljubnosti. Pokojni ata je našel čas tudi za sebe. Bil je od rane mladosti član zelene bratovščine, vnašal v njene vrste humor in šegavost in bil vzor vsem mlajšim lovčcem.

V težkih vojnih časih je tudi Žnidarjeva hiša dajala varno zatočišče partizanskim borcem in prenekatero brigado nahranila iz lastnih zalog in se vedno izpostavljala življenjski nevarnosti. Še bi lahko naštevali vrline, ki so krasile značaj Žnidarjevega očeta. Strnimo jih v eno misel, da je bil človek, ki je ljubil vsa poštena in za človeka dostojna dejanja.

Pri svojem sinu Tonetu, naprednem in podjetnem gospodarju, ki mu je zaupal svojo domačijo, in snahi Vikici, je dostojno in mirno užival jesen svojega življenja. Z vso ljubeznijo sta skrbela zanj, da mu je bilo prijetno in toplo, vendar zdrav duh v bolnem telesu mu je razodeval, da se bliža konec, da je izgubil svoj boj za vedno — a častno.

Odpočij se mirno v rodni podgorski zemlji, ki si ji bil vse življenje zvest in ji tak ostaješ tudi po smrti.

Štefka Kašnik

FRANC RAZGORŠEK, p. d. VAHTAR

Kljubaj usodi,
mož sam svoj bodi.
Karkoli se ti zgodi,
usode svoje gospodar si ti!
Si ti!, Če cel si mož, svoj,
usode svoje si gospodar.
Usode ni, usoda svoja — to si ti!

Te besede o človeški usodi, ki jih je napisal naš veliki pesnik Simon Gregorčič, smo zapisali pred letom dni, na svečnico, 2. februarja 1986 Francu Razgoršku, pd. Vahtarju z Gradu nad Starim trgom pri Slovenj Gradcu, ko je v krogu svojih dragih in vseh ostalih, ki so ga spoštovali in radi imeli, odhajal svoj čudoviti jubilej: 65-letnico poroke ali diamantno poroko. Ob takratnem slovesu smo verjeli, da se bomo čez pet let pono-

vno dobili na podobni, še lepši slovesnosti. Žal, pa je prišlo čisto drugače. Letos, 17. januarja 1987 je Franc Razgoršek po krajši bolezni nenadoma umrl naš in nas v 88 letu svojega življenja za vedno zapustil.

Vahtarjev oče je bil v svojem življenju zares svoj gospodar in gospodar svoje usode. Saj je bil neuklonljiv, živahen in poln življenja, poln bistrega razuma vse svoje življenje. Življenje pa mu ni prizanašalo. Od kmečkega sinu brez zemlje, ki se je rodil tam pod strmimi stenami Uršlje gore, ki padajo na hotuljsko stran, do vojaka in ujetnika I. in II. svetovne vojne, do delavca s številno družino (rodilo se mu je kar 12 otrok), do malega kmeta, to je bila njegova pot.

Franc je bil eden izmed likov Vorančevih Samorastnikov. Z Vorancem sta se tudi osebno poznala in večkrat pogovarjala. Zato je tudi veliko bral in se zanimal tudi še za druge reči in ne samo za to, kar mu je nalagalo delo in vsakdanji boj za kruh in preživetje.

Franca Razgorška, Vahtarjevega očeta bomo ohranili v lepem in trajnem spominu!

ROK GORENŠEK

SPOMIN

(S. Gregorčič)
Spomlad bo na tvoj vrt prišla in čakala da, prideš ti in sedla bo na rožna tla in jokala, ker tebe ni.

ANA NAJRAJTER — Erjavčeva mama z Jamnice

29. maja bo minilo 2 leti, kar nam je kruta usoda izrgala iz naše sredine ljubljeno mamo in babico. Težko je sprejeti resnico, da je ni in je nikoli več ne bo med nami.

Še kot mlado dekle se je poročila na Erjavčevo kmetijo. Vso svojo življenjsko moč in ljubezen je dala zemlji in osmim otrokom. Veselila se je ob vnukih, svojo skrb pa je posvetila najmlajšemu sinku Toniju.

Mnogo prekratka je bila njena življenjska pot, mnogo dela je nedokončanega, veliko želj neizpolnjenih. Njena želja je bila, da bi dočakala, kako odrasča najmlajši sin, da bi tudi njega spravila h kruhu. Njene ljubezni in prijateljske besede nihče ne more nadomestiti. Ostaja nam spomin, del nje nosi vsak izmed nas.

V miru naj počiva poleg očeta, katerega sedmo obletnico smrti se spominamo.

Iskrena hvala vsem, ki ste nam stali ob strani v najtežjih trenutkih. Posebno se zahvaljujemo tov. Plevniku, g. župniku za opravljen obred in pevcem.

Hvala vsem, ki se je spominjate, obiskujete grob, prinašate cvetje ali prižigate svečke. Otroci z družinami

V SPOMIN »KVANČNIKO- VEMU« VANČU

Takrat, ko se spominimo prijatelja, ljubljenega človeka, ki ga ni več med živimi,

se šele prav zavemo, kako kratko in minljivo je pravzaprav naše življenje in kako hitro čas beži. In čas beži, saj je 12. februarja letos minilo že eno leto, odkar na pokopališču pri Sv. Roku na Selah, počiva in sniva svoj večni sen Ivan Kotnik, najstarejši Sečnjakov sin in poznejši Klančnik na Selah.

Več kot leto dni je že naokoli, odkar nas je Vanč za vedno zapustil, toda spomin nanj je med nami še vedno tako živ, kakor da bi se bili z njim šele pravkar srečali.

Rok Gorenšek

Vse je pripravljeno za lesarsko šolo

Prizadevanja, da bi imeli dislociran oddelk lesarske šole v naši regiji, so v Lesni prisotna že dalj časa. Prišli smo do spoznanja, da kvalifikacijska struktura naših delavcev, predvsem v proizvodnji, ne ustreza trenutnim razvojnim težnjam, kaj šele, če pomislimo na nujno razvojno in tehnološko perspektivo. Proizvajamo izdelke, ki bazirajo na naši lesni surovini, zato je potrebno imeti skrbne roke, da bodo znale te izdelke tako oblikovati in izdelati, da bodo sposobni za prodajo v tujini in na domačem trgu. Mizarjev oz. lesarjev širokega profila danes nimamo dovolj v naših proizvodnih tozdih, zato je razumljiva borba za lesarsko šolo na našem območju. Le na tak način vidimo kadrovske perspektive naše delovne organizacije in seveda tudi drugih lesnoindustrijskih delovnih organizacij v naši regiji.

Za verifikacijo dislociranega oddelka lesarske šole je bilo potrebno poleg vseh ostalih pogojev urediti ustrezne prostore za praktični pouk naših bodočih učencev. Pred dvema letoma smo pridobili 700 m² prostora v Slovenj Gradcu. Prostore smo ustrezno pripravili, tako da ustrezajo vsem predpisom.

Trenutno že imamo vse stroje, ki bodo potrebni za praktični pouk, nameščene so delovne mize in učna orodja. Vzorčno učna delavnica bo pripravljena do konca meseca maja. Delavnica bo namenjena tudi za izdelovanje vzorcev in nekaterih zahtevnih izdelkov naših tozdov.

V koroški regiji je bilo za prihodnje šolsko leto razpisanih 124 kadrovskih štipendij za skrajšan in srednji program lesarske usmeritve. Največ kandidatov potrebujemo za smer lesar in lesar — širok profil (64 %). V prihodnjem šolskem letu ne bo več smeri lesar — dvoletne šole na III. stopnji, ampak le lesar in lesar širok profil.

Na informacijski dan za lesarsko usmeritev je prišlo na Srednjo šolo Edvarda KARDELJA kar 65 učencev, v dislocirano enoto se jih je pozneje vpisalo 53. Nekateri od teh so se usmerili v srednjo lesarsko šolo v Maribor v SKR program ali srednji program smer lesarski tehnik, ali pa so se vpisali v druge usmeritve.

V dislocirani enoti je sedaj vpisanih 36 učencev. V matični srednji lesarski šoli v Ma-

riboru pa sta vpisana iz koroške regije dva učenca v skrajšan program, 11 učencev v srednjem programu v smeri lesarski tehnik

Kadrovske potrebe v lesarski usmeritvi bodo z vpisom v dislocirano enoto in matično šolo v Mariboru v Koroški pokrite le 40 %. Kljub ustanovitvi dislocirane enote v Slovenj Gradcu bo potreba po lesarju in lesarju širok profil pokrita v koroški regiji le za 6 % več. Odstotek pokrivanja kadrovskih potreb je kljub ustanovitvi dislocirane enote še manjši, kot je bil v poprečju preteklega srednjeročnega obdobja, ko smo v koroški regiji pokrivali s ca 50 % kadrovske potrebe v lesarski usmeritvi v SR programu.

Število vpisanih se je absolutno povečalo za ca 10 učencev, vendar pa so še hitreje naraščale kadrovske potrebe v koroški regiji. V dislocirano enoto se je vpisalo približno enako število fantov in deklet.

Predavatelji splošno izobraževalnih predmetov v dislocirani enoti bodo učitelji, ki bodo zaposleni v Srednji šoli Edvarda Kardelja, kadre za poučevanje praktičnega pouka pa bomo pridobili iz vrst naših strokovnjakov, saj samo Lesna zaposluje 180 delavcev z visoko in višjo šolsko izobrazbo. Veliko teh sodelavcev ima ustrezne pedagoške izpite in dolgoletne izkušnje pri poučevanju.

Dušan DRETNIK
Marija SEKIRNIK

Življenjske razmere upokojencev Lesne

Rezultati ankete

V 2. št. VIHARNIKA smo vas na kratko seznanili, da smo vsem upokojencem DO LESNE poslali anketo, s katero smo želeli spoznati njihove življenjske razmere.

O rezultatih vas tokrat obširneje seznanjamo.

Anketa je zajela 762 upokojencev na dan 31. 12. 1986 iz vseh temeljnih organizacij in delovnih skupnosti. Podatki so zbrani v času od 10. 1. do 10. 2. 1987 in se nanašajo na mesec december 1986.

Zbrani podatki so statistično ročno obdelani.

Od 762 odposlanih anket je bilo vrnjenih 532 anket (od teh jih 16 ni bilo izpolnjenih — nepravi naslov, umrli ipd.).

230 upokojencev ankete ni vrnilo. Razlogi niso poznani. Tudi na vsa vprašanja niso odgovorili vsi.

Rezultati

1. Starost:

17 upokojencev je starih od 40—50 let
238 upokojencev je starih od 50—60 let
261 upokojencev je starih več kot 60 let

2. Zakonski stan:

50 upokojencev je samskih
395 upokojencev je poročenih
51 upokojencev je vdovcev
20 upokojencev je razvezanih

3. Izobrazba:

214 upokojencev nima dokončane osnovne šole
198 upokojencev ima dokončano osnovno šolo
87 upokojencev ima poklicno šolo
40 upokojencev ima srednjo šolo
4 upokojenci imajo višjo ali visoko šolo

4. Leto upokojitve:

v obdobju od 1950—1960 leta so se upokojili 3 delavci
v obdobju od 1960—1970 leta se je upokojilo 89 delavcev
v obdobju od 1970—1980 leta se je upokojilo 160 delavcev
v obdobju od 1980—1985 leta se je upokojilo 209 delavcev
v letu 1986 se je upokojilo 27 delavcev

5. Vrsta upokojitve:

starostno se je upokojilo 99 delavcev
redno se je upokojilo 123 delavcev
invalidsko se je upokojilo 265 delavcev
družinsko so se upokojili 4 delavci
predčasno se je upokojilo 17 delavcev

6. Delovna doba ob upokojitvi

do 10 let delovne dobe imajo	3 upokojenci
od 10—15 let delovne dobe ima	8 upokojencev
od 15—20 let delovne dobe ima	33 upokojencev
od 20—25 let delovne dobe ima	50 upokojencev
od 25—30 let delovne dobe ima	53 upokojencev
od 30—35 let delovne dobe ima	133 upokojencev
od 35—40 let delovne dobe ima	97 upokojencev
nad 40 let delovne dobe ima	66 upokojencev

7. S kom živijo upokojenci v skupnem gospodinjstvu:

319 upokojencev živi z zakoncem
93 upokojencev živi z otroki
56 upokojencev živi samih
15 upokojencev živi s sorodniki
10 upokojencev živi z drugo osebo

8. Stanovanjske razmere:

298 upokojencev živi v lastni hiši
107 upokojencev živi v bloku
87 upokojencev živi v enodružinski hiši, kjer je več družin
31 upokojencev živi v drugih prostorih
10 upokojencev živi v zasilnem prostoru

53 upokojencev živi v prostoru do 20 m²
132 upokojencev živi v prostoru od 20—40 m²
160 upokojencev živi v prostoru od 40—60 m²
94 upokojencev živi v prostoru nad 60 m²

515 upokojencev ima v stanovanju vodo in elektriko (eden upokojenec nima elektrike, eden nima vode)
455 upokojencev ima v stanovanju stranišče (61 upokojenec ima sanitarije izven stanovanja ali skupno)
418 upokojencev ima v stanovanju kopalnico (98 upokojencev kopalnice sploh nima)

8. Stanovanjske razmere

281 upokojencev ogreva stanovanje s pečmi na trda ali tekoča goriva
243 upokojencev ogreva stanovanje s centralno kurjavo
16 upokojencev ogreva stanovanje na elektriko ali plin
7 upokojencev ogreva stanovanje z drugo kurjavo (mestni toplovod ipd.)

299 upokojencev je lastnikov stanovanja in ne plačuje stanarine

136 upokojencev plačuje stanarino do 10.000 din na mesec
33 upokojencev plačuje stanarino od 10.000—20.000 din na mesec

6 upokojencev plačuje stanarino od 20.000—30.000 din
2 upokojencev plačujeta stanarino od 30.000—40.000 din
Ostali stroški za stanovanje oz. hišo (elektrika, kurjava, voda in drugo)

47 upokojencev ima stroškov do 10.000 din
127 upokojencev ima stroškov od 10.000—20.000 din
131 upokojencev ima stroškov od 20.000—30.000 din
60 upokojencev ima stroškov od 30.000—40.000 din
41 upokojencev ima stroškov od 40.000—50.000 din
21 upokojencev ima stroškov nad 50.000 din

S stanovanjem je zadovoljnih 376 upokojencev. 54 upokojencev s stanovanjem ni zadovoljnih, 21 upokojencev se želi preseliti, ker se jim zdi stanovanje neprimerno. Na vprašanje, s čim niso zadovoljni, so upokojenci najpogosteje odgovorili, da je stanovanje predrago, premajhno, vlažno in dotrajano.

267 upokojencev živi na vasi ali zaselku

138 jih živi v samotnih hišah

107 jih živi v mestu

Do urbanih ustanov (trgovina, zdravstveni dom, avtobus, pošta, kulturne ustanove) ima

242 upokojencev do 1 km

73 upokojencev od 1—2 km

71 upokojencev od 2—3 km

61 upokojencev od 3—5 km

84 upokojencev nad 5 km

9. Materialne razmere

Pokojnina v decembru 1986

8 upokojencev prejema pokojnino do 4 mio din
26 upokojencev prejema pokojnino od 4—5 mio din
54 upokojencev prejema pokojnino od 5—6 mio din
90 upokojencev prejema pokojnino od 6—7 mio din
122 upokojencev prejema pokojnino od 7—8 mio din
73 upokojencev prejema pokojnino od 8—9 mio din
48 upokojencev prejema pokojnino od 9—10 mio din
65 upokojencev prejema pokojnino od 10—12 mio din
16 upokojencev prejema pokojnino od 12—14 mio din
5 upokojencev prejema pokojnino od 14—16 mio din
7 upokojencev prejema pokojnino nad 16 mio din

Varstveni dodatek in invalidnina

58 upokojencev je prejelo do 1 mio din

24 upokojencev je prejelo od 1—2 mio din

13 upokojencev je prejelo od 2—4 mio din

10 upokojencev je prejelo od 4—6 mio din

3 upokojencev je prejelo več kot 6 mio din

9 upokojencev je prejelo še druge vire dohodka (dopolnilno delo), 14 upokojencev je prejelo še dohodek od kmetijstva (od 2—6 mio din).

Povprečni mesečni dohodek na člana v skup. gospodinjstvu dec. 1986

17 upokojencev do 2 mio din na člana
48 upokojencev od 2—3 mio din na člana
92 upokojencev od 3—4 mio din na člana
135 upokojencev od 4—6 mio din na člana
96 upokojencev od 6—8 mio din na člana
44 upokojencev od 8—10 mio din na člana
39 upokojencev nad 10 mio din

96 upokojencev shaja z dohodki

298 upokojencev težko shaja z dohodki

110 upokojencev je nezadovoljnih z dohodki

Ostali niso odgovorili na vprašanje.

10. Zdravstvene razmere

41 upokojencev se počuti zdravo

242 upokojencev je občasno bolanih

190 upokojencev je bolanih

37 upokojencev je huje bolanih

Najpogostejše bolezni:

153 upokojencev ima obolenje kosti in sklepov

67 upokojencev ima pljučna obolenja (bronhitis)

60 boluje za revmo

44 upokojencev je srčnih bolnikov

35 upokojencev ima bolezen prebavnega trakta

33 upokojencev ima psihična obolenja

25 upokojencev ima obolenje živčnega sistema (išijaz)

22 upokojencev ima sladkorno bolezen

21 upokojencev ima visok ali nizek krvni pritisk ter so

slabokrvni

15 upokojencev ima obolela čutila (oči, ušesa, nos)

9 upokojencev ima obolela jetra in žolč

6 upokojencev ima bolezen genitalij

5 upokojencev ima bolezen sečil

3 upokojenci imajo kožna obolenja

18 je drugih obolenj

408 upokojencev se lahko samostojno giblje

64 upokojencev hodi s palico

9 upokojencev ne more hoditi

96 upokojencev pogosto (večkrat na mesec) obišče zdravnika

281 upokojencev občasno (večkrat letno) obišče zdravnika

130 upokojencev redno obišče zdravnika

5 upokojencev nikoli ne gre k zdravniku

43 upokojencev opravlja vsa vsakdanja opravila

355 upokojencev opravlja lažja opravila

120 upokojencev ne more več opravljati nobenih opravil

Na vprašanje, ali bi želeli pomoč pri opravilih, ki jih ne morejo več opravljati, je 43 upokojencev odgovorilo pritrdilno, predvsem za pomoč pri gospodinskih delih. 343 upokojencev ne potrebuje pomoči.

11. Razvedrilo in prosti čas

Najpogostejše aktivnosti upokojencev:

262 upokojencev ureja vrt oz. pomaga pri kmetijskih delih

200 upokojencev opravlja gospodinska dela

111 upokojencev se ne ukvarja s prostimi aktivnostmi

69 upokojencev opravlja ročna dela

59 upokojencev varuje otroke

54 upokojencev hodi na potovanja in izlete

33 upokojencev vse drugo

25 upokojencev se športno udeležuje

19 upokojencev sodeluje v kulturno amaterski dejavnosti

31 upokojencev koristi počitniške kapacitete LESNE

420 upokojencev ne koristi naših počitniških kapacitet

Na vprašanje, kaj si želijo, da organizira delovna organizacija za upokojence,

333 upokojencev želi letna srečanja

107 upokojencev želi različne oblike pomoči, ki jo potrebuje

102 upokojencev želi obiske ob jubilejih in praznikih

33 upokojencev želi drugo

20 upokojencev želi organizirano rekreacijo

Posebne želje in pripombe upokojencev so: čimveč zdravja, večje pokojnine, boljše stanovanje, obisk nekdanjih sodelavcev, zdravilišče in materialne pomoči — predvsem, da jim temeljne organizacije v katerih so delali, omogočijo nabavo drv po nižjih cenah.

Socialna služba

Skrb za invalide

Ljudje, ki jih je narava, nesreča ali bolezen prikrajšala za eno ali več telesnih ali duševnih sposobnosti se pri delu in življenju srečujejo s problemi, ki jih drugi večkrat niti ne opazimo (stopnice, ozka vrata, slabo označeni vhodi itd.)

Po daljših razpravah je skupščina socialnega varstva Slovenije leta 1984 sprejela Samoupravni sporazum o ustanovitvi sklada za nagajevanje inovacij na področju usposabljanja, življenja in dela invalidov. Sklad so ustanovile republiške samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti, invalidske organizacije, gospodarska zbornica in nekatere republiške družbenopolitične organizacije.

V tej številki VIHARNIKA v celoti objavljamo razpis nagrad za inovacije.

J. S.

AIDS — kuga 20. stoletja

Kaj je AIDS?

AIDS je zelo resno obolenje. Povzroča ga virus, ki oslabi obrambno sposobnost organizma, da se ni več sposobno braniti proti boleznim, ki so sicer zdravemu človeku dokaj nenevarne. Virus napade namreč telesne celice, ki ščitijo telo pred okužbami.

Kje najdemo virus?

Najdemo ga v vseh človeških izločkih (slina, solze, urin, semenska tekočina, kri ...)

Odpornost virusa

Virus je občutljiv na navadna dezinfekcijska sredstva, posebno na klorove preparate. Pri temperaturi 60°C pogine v pol ure, pri visoki temperaturi že po nekaj minutah.

Okužimo se:

- s spolnim kontaktom z okuženo osebo
- z okuženo krvjo in njenimi derivati
- z okuženimi instrumenti (z injekcijskimi iglami, rezili itd.)
- preko posteljice se okuži še nerojeno dete okužene matere

Drugi načini okužbe do sedaj niso bili dokazani, prav tako ni bilo dokazano, da bi se virus prenašal s hrano, vodo, zemljo, preko insektov ali s kapljicami pri pogovoru, kihanju ali kašlju. Tudi krvodajalec se pri odvzemu krvi ne more okužiti, ker se kri odvzema s priborom za enkratno uporabo. Zaščiteno je tudi prejemnik krvi, saj je kri vsakega krvodajalca pregledana na prisotnost protiteles proti virusu AIDS.

Incubacija (čas od okužbe do pojava prvih znakov bolezni) traja od dveh mesecev do 14 let in več.

Znaki obolenja

Na AIDS posumimo pri bolniku, pri katerem so dalj časa prisotni naslednji znaki:

- shujšanje za več kot 10 % telesne teže
- utrujenost
- močno znojenje, zlasti ponoči

— povišana telesna temperatura brez vzroka

- stalni glavobol
- otekline bezgavk brez vzroka (najčesteje na vratu, v zatilju in pod pazduho)
- suh kašelj nepoznanega vzroka
- dolgotrajne driske, krči v trebuhu ali menjajoče se driske z zaprtjem
- bele obloge ali rdečine v ustni votlini, na jeziku ali v žrelu
- nepojasnjene spremembe v koži ali pod kožo

Kako ugotavljamo okužbo z virusom AIDS?

Okužbo dokazujemo s serološko preiskavo krvi. V krvi ugotavljamo prisotnost virusa ali prisotnost protiteles proti virusu. Le-ta se razvijejo v krvi v nekaj tednih po okužbi.

Ali vsi okuženi zbolijo za AIDS?

Ne! Večji del okuženih ostane zdrav celo življenje, čeprav ostanejo kliconosci — torej širijo okužbo v svojo okolico, sami pa ne zbolijo. Pri nekaterih se sicer pojavijo nekateri navedenih znakov obolenja, a le del teh preide v pravo obliko obolenja AIDS. Računajo, da od 100 primerov okuženih zbolijo za AIDS okrog 10–30 %.

Zdravljenje

Zdravil, ki bi ozdravila bolnika z AIDS, zaenkrat še nimamo. Zdravljenje je torej simptomatsko.

Izid bolezni

Bolezen se v dobi parih mesecev do pet let konča s smrtjo.

Kako se obvarujemo okužbe z virusom AIDS?

— Izogibajmo se neprestanemu menjavanju partnerjev istega ali nasprotnega spola (homoseksualno, biseksualno)!

— Pri spolnem odnosu se kot edina zaščita uporablja kondom, ki se mora pred uporabo pregledati!

— Za narkomane je nujno zdravljenje osnovne bolezni; sicer pa si naj igel in brizgalk medsebojno ne izposojajo!

— Če pripadamo t. im. »rizični skupini« (hemofiliki, narkomani, homoseksualci), poskrbimo za redne preglede krvi na prisotnost protiteles proti virusu AIDS!

— Poskrbimo za zdravo spolno življenje ob stalnem partnerju in ob uporabi zaščite s kondomom!

AIDS pri nas

V Jugoslaviji je bilo do decembra lani pet smrtnih primerov, v začetku leta še dva (podatke je podala Komisija za AIDS, Savezni zavod za zdravstveno zaščito SFRJ).

Ref. za zdr. vzg.

Igra narave, foto Ivo Lipovšek

Sklad za nagrajevanje inovacij na področju usposabljanja, življenja in dela invalidov pri Skupnosti socialnega varstva Slovenije objavlja na podlagi samoupravnega sporazuma o ustanovitvi in delu sklada

RAZPIS NAGRAD ZA INOVACIJE NA PODROČJU USPOSABLJANJA, ŽIVLJENJA IN DELA INVALIDOV

1. V letu 1988 bo podeljenih pet enakovrednih nagrad. Nagrajeni bodo najuspešnejši izumi, tehnične in druge izboljšave na področju usposabljanja, življenja in dela invalidov, ki bodo v razpisnem roku predloženi skladu.

2. Sklad je bil ustanovljen z namenom, da bi spodbudili inovacijsko delo in podpirali prizadevanja posameznikov ali avtorskih skupin, ki bi z izumi, tehničnimi in drugimi izboljšavami prilagajali invalidnim osebam delovne razmere, delovna orodja, bivalne razmere, predmete vsakdanje rabe oziroma uvajali inovacije na področju aktivnega varstva invalidov.

Sklad je določil, da so prednostne naloge v letošnjem letu predvsem tiste, ki bodo bistveno izboljšale GIBANJE IN KOMUNICIRANJE invalidov. To so, denimo, rešitve premagovanja arhitektonskih ovir, hidravlični transport, prilagoditve na področju telekomunikacij izvirnih metod dela z invalidi.

V skladu s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi pa razpis zadeva tudi druge inovacije tehnične ali metodološke narave.

3. Na natečaju lahko vsak državljan SFRJ, ki predloži skladu dokazila o svojem izumu, tehnični ali drugi izboljšavi in dokaže, da gre za izvirno novo napravo za izboljšanje določene naprave, stroja, predmeta vsakdanje rabe oziroma za prilagoditev le-teh posameznim vrstam invalidov ali za inovacije na področju metod dela z invalidi. Sodeluje lahko tudi skupina avtorjev.

4. Predlogu za nagrado mora biti priložena tehnična dokumentacija, opis naprave, stroja, predmeta ali inovativne metode dela z invalidi, potrebne skice, fotografije ali modeli. Priložen mora biti tudi opis delovanja in obrazložitev, v čem je inovacija koristnejša in boljša od dosedanjih rešitev.

5. O predlogih za nagrade sklada bodo odločale posebne strokovne komisije, ki jih bo imenoval odbor ustanoviteljev sklada iz vrst znanih strokovnjakov za posamezna področja, kamor sodijo predlogi. Komisije bodo delovale in odločale v skladu s samoupravnim sporazumom o ustanovitvi in delu sklada (9. in 10. člen).

6. Nagrade pomenijo družbeno priznanje. Avtorske pravice v celoti ostajajo avtorju. Sklad pa si bo prizadeval, da bi vse inovacije, ki bodo predložene, tudi resnično našle svoje mesto v življenju in delu invalidov.

Višina nagrade v letu 1988 bo omejena na dva povprečna mesečna čista osebna dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v letu 1987.

7. Podelitev nagrad bo javna in slovesna, opravljena pa bo ob 1. maju 1988 leta na seji odbora ustanoviteljev sklada.

8. Predloge je treba poslati najkasneje do 30. 11. 1987 na naslov: Sklad za inovacije na področju usposabljanja, življenja in dela invalidov pri Skupnosti socialnega varstva Slovenije, Ljubljana, Kidričeva 5.

Odbor ustanoviteljev sklada

KADROVSKE VESTI

Priimek in ime — datum nastopa — naloge in opravila, ki jih bo opravljal — organizacija, iz katere prihaja

PRIŠLIV TOZD

TOZD GOSPODARSTVO ČRNA
Voglič Nikolaj, 25. 3. 1987, sekač, JLA

TOZD ŽAGA VUHRED

Peruš Bojan, 16. 3. 1987, skladišna dela, —

TOZD TOVARNA POHIŠTVA PAMEČE

Repnik Peter, 16. 3. 1987, skladišni delavec, —
Ivanovič Anka, 24. 3. 1987, pom. spaj. fur. —

TOZD TOVARNA POHIŠTVA PREVALJE

Kotnik Marjan, 2. 3. 1987, pomožna strojna dela, Lepenka Prevalje
Lazarevič Slavko, 4. 3. 1987, pomožna strojna dela, Lepenka Prevalje
Senica Ida, 9. 3. 1987, pomožna strojna dela, Lepenka Prevalje
Podričnik Irena, 9. 3. 1987, pomožna strojna dela, Tekstilna ind. Prevalje
Lukič Dragan, 11. 3. 1987, pomožna strojna dela, Lepenka Prevalje
Kovačič Hubert, 16. 3. 1987, mizarska dela iz JNA
Marsel Irma, 30. 3. 1987, pomožna strojna dela, prva zaposlitev

TOZD TOVARNA STAVBNEGA POHIŠTVA RADLJE — PODVELKA

Tretjak Zdravko, 1. 3. 1987, čist. okv. in ročno krpanje, privatnik Rek Vuzenica
Lorenci Stanislav, 1. 3. 1987, čist. okv. in ročno krpanje, privatnik Rek Vuzenica
Spriner Boris, 2. 3. 1987, upr. stroja za prof. Danckaert iz JLA

TOZD GRADNJE SLOVENJ GRADEC

Perko Zdravko, 30. 3. 1987, gradbeni delavec, —
Suljič Ferid, 31. 3. 1987, gradbeni delavec, —
Topić Zdenko, 31. 3. 1987, gradbeni delavec, —

TOZD CENTRALNO LESNO SKLADIŠČE OTIŠKI VRH

Poderčnik Sonja, 1. 2. 1987, vodenje evidence prevzema oblovine, DSSS

TOZD NOVA OPREMA SLOVENJ GRADEC

Matičević Ivan, 9. 3. 1982, izvaj. zaht. skl. del, TOZD Gradnje
Grobelnik Milena, 19. 3. 1987, preobl. vzm. in kompl. Tovarna meril Slov. Gradec
Sekolovnik Vinko, 24. 4. 1987, izvaj. zaht. tapet. del., JLA
Pogorevec Jurij, 24. 3. 1987, izvaj. sklad. del, JLA
Mikša Silvo, 30. 3. 1987, izvaj. manj zaht. skl. del, JLA
Lavrič Sergej, 30. 3. 1987, izvaj. poh. miz. del, JLA

DELOVNA SKUPNOST ZA OPRAVLJANJE DEL SKUPNEGA POMENA SLOVENJ GRADEC

Pustoslemšek Bojan, 1. 3. 1987,

ODŠLI IZ TOZD

Priimek in ime — datum odhoda — dela, ki jih je opravljal, organizacija v katero odhaja

TOZD GOZDARSTVO SLOVENJ GRADEC

Slivnik Franc, 28. 2. 1987, gozdni delavec, sekač, invalidska upokojitev,

TOZD GOSPODARSTVO ČRNA

Štifter Ferdo, 26. 3. 1987, gojitelj, inval. upokojitev
Gregor Helena, 18. 3. 1987, pomoč pri kuh., PD Črna
Golob Miroslav, 17. 3. 1987, gojitelj, JLA

TOZD GOSPODARSTVO RADLJE OB DRAVI

Špes Ivan, 27. 3. 1987, gozdar, invalidska upokojitev
Vidmar Janez, 31. 3. 1987, gojitelj, upokojitev,
Kovaš Iztok, 25. 3. 1987, pripravnik, Murska Sobota,

TOZD GOZDARSTVO RAVNE NA KOROŠKEM

Grubelnik Vili, 4. 3. 1987, revirni vodja, upokojitev,

TOZD ŽAGA MISLINJA

Turičnik Stanko, 28. 2. 1987, pomočnik pri žaganju hlodov, Mikon Mislinja

TOZD ŽAGA OTIŠKI VRH

Sojnik Marko, 30. 3. 1987, zlaganje in odprema, inval. upokojitev

TOZD ŽAGA MUŠENIK

Omerza Dominik, 7. 3. 1987, odpr. žag. lesa, invalid. upokojitev

TOZD TOVARNA POHIŠTVA PAMEČE

Marčič Simon, 16. 3. 1987, strojno vzdr., JLA
Duler Robert, 17. 3. 1987, sklad. delavec, JLA
Arih Maks, 13. 3. 1987, pripravnik, JLA

TOZD TOVARNA POHIŠTVA PREVALJE

Mehmedović Šemsija, 10. 3. 1987, pomožna strojna dela, —
Kebić Marija, 13. 3. 1987, pritrjevanje zidnih letov, LEK PREVALJE
Laznik Anton, 17. 3. 1987, pomožna strojna dela, v JLA

TOZD TOVARNA STAVBNEGA POHIŠTVA RADLJE

Ducman Marija, 30. 3. 1987, izv. del. na mont. r. o., inv. upokojitev
Ferk Boris, 31. 3. 1987, izv. nalog prev. lesa, inv. upokojitev
Serčić Vida, 19. 3. 1987, upr. pot. k. ž. za razg. lam., invalid. upokojitev
Zupančič Rozina, 17. 3. 1987, izd. hitro okovja, invalid. upokojitev,
Pušnjak Franciška, 23. 3. 1987, čist. upr. p., MTT Maribor
Šlaher Zvonko, 12. 3. 1987, pom. pri VKŽ, JLA

TOZD TOVARNA IVERNII PLOŠČ OTIŠKI VRH

Toplak Anton, 28. 2. 1987, delavec, DOM starostnikov Črneče
Vilutžnik Majda, 31. 3. 1987, pripravnik, Tekstilna tovarna Otiški vrh
Leticia Ivan, 5. 2. 1987, del. pri iver., odpuščen — disciplinsko

TOZD TRANSPORT IN SERVISI PAMEČE

Golob Božo, 7. 3. 1987, voznik, Tovarna usnja Slovenj Gradec
Kotnik Vid, 7. 3. 1987, avtomehanik, Komunalno podjetje Slovenj Gradec
Verčnik Ivan, 10. 3. 1987, voznik, —
Krenker Vitko, 20. 3. 1987, Krenker — privatnik,
Smagej Franc, 31. 3. 1987, voznik, privatnik

TOZD NOVA OPREMA SLOVENJ GRADEC

Grobelnik Milena, 9. 3. 1987, preobl. vzmet. in komplet. Slovenjales — Tovarna meril Slovenj Gradec
Krejič Nebojša, 19. 1. 1987, izvaj. manj zahtev. tapet. del, —
Pogorevnik Mirko, 18. 3. 1987, izvaj. tapet. del. —
Kotnik Marija, 25. 3. 1987, opravlja. rež. del v tapet. del. Tovarna meril Slovenj Gradec

DELOVNA SKUPNOST ZA OPRAVLJANJE DEL SKUPNEGA POMENA SLOVENJ GRADEC

Fras Irena, 8. 3. 1987, opravljanje knjig. del, Železarna Ravne

TOZD	M	Ž	SKUPAJ
Gozdarstvo Slovenj Gradec	40	3	43
Gozdarstvo Mislinja	50	5	55
Gozdarstvo Črna	136	12	148
Gozdarstvo Radlje	124	23	147
TOK gozd. Slovenj Gradec	38	3	41
TOK gozd. Radlje	32	4	36
TOK gozd. Ravne	27	6	33
TOK gozd. Dravograd	15	4	19
Žaga Mislinja	48	5	53
Žaga Otiški vrh	47	12	59
Žaga Mušenik	32	12	44
Žaga Vuhred	54	8	62
TP Prevalje	92	162	254
TP Pameče	117	155	272
TSP Radlje—Podvelka	192	198	390
TIP Otiški vrh	213	29	242
Gradnje Slovenj Gradec	62	8	70
Transport in servisi Pameče	117	14	131
Cent. les. sklad. Otiški vrh	44	5	40
Nova oprema Slov. Gradec	175	156	331
Del. skup. Slov. Gradec	76	118	194
Blagovni promet Slov. Gradec	122	87	209
Interna banka Slov. Gradec	6	33	39
	1859	1062	2961

Darinka Cerjak

Motiv iz Mislinjskega Jarka — Foto: F. Jurač

Takšnih kašč ne bo več dolgo — Foto: F. Jurač

Čebela, človek in narava

Znano je, da čebela biva na tem planetu mnogo dlje kot človek. Ves čas svojega bivanja pa opravlja pomembno naravno in ekološko ravnotežje. Še danes je nepogrešljiv faktor v kmetijstvu in ostalem rastlinskem svetu. Vemo, da pri nekaterih kmetijskih kulturah, ki so žužkocvetke, opravi tudi 75 % cvetov. Temu primeren pa je tudi pridelek. Razen tega čebela poleg čmrlja in nekaterih žuželk skrbi za naravno ravnotežje z opravljanjem vseh vrst travnikov, grmičevja in drugih gozdnih sadežev ter dreves. Od plodov teh sadežev pa se preživlja cela vrsta ptic in gozdnih prebivalcev. Torej brez čebel in drugih koristnih žuželk bi bil svet pust, prazen in v končni fazi bi manjkal povezovalni člen, to je med rastlinami, živalmi in človekom.

Tako kot imajo vsa živa bitja v naravi svoje sovražnike, jih ima tudi čebela. Najhujši sovražnik je žal človek, ki s svojimi posegi v naravo in za intenzivno pridelavo hrane mnogokrat brez vednosti in znanja prizadene okolje.

Za varstvo rastlin pred škodljivci in boleznimi uporabljamo kemična sredstva (pesticid). Po pomenu uporabe jih razvrščamo v insekticide, ki delujejo na žuželke, fungicide, ki delujejo na glivice in bakterije, herbicide, s katerimi zatiramo plevel itd.

V Sloveniji je varstvo čebel zakonsko urejeno z Odredbo o zaščiti čebel pri škropljenju rastlin in sadnega drevja. (Ur. list LSR št. 16/54) in s prenovo te odredbe v letu 1966 in 1977. Ti predpisi določajo, kako je potrebno ravnati pri različnem škropljenju z zaščitnimi sredstvi in kako očuvati čebele pred uničenjem.

Vegetacija, cvetenje in prisotnost mane na drevju je nekako vse poletje: od aprila do oktobra. V tem času je primerno, da spoštujemo ponujene predpise in zaščitimo naravo.

Že proizvajalec zaščitnih sredstev je dolžan, da na embalaži označi katera zaščitna sredstva so za čebele strupena. Tako upravniki lahko izbira primerna škropiva. Vprašali bi, zakaj sploh prodajajo strupene snovi. Jasnó je, da se za zimsko škropljenje proti insektom lahko uporabljajo insekticidi, ki so najbolj škodljivi čebelam, ker v tem času čebel kratkoma ni. V času vegetacije, cvetenja in obstoja mane na drevju pa bi morali uporabljati neškodljive ali manj škodljive snovi. Če je v določenem času in na določenem kraju v času cvetenja sadnega drevja in drugih kultur zaradi zaščite nujno potrebno uporabiti bolj strupena sredstva, naj o tem odloča pristojni občinski organ. V tem primeru je izvajalec škropljenja dolžan, da 48 ur pred uporabo takega škropiva obvesti okoliške čebelarje na razdalji 50 m, da le-ti čebele priprejo. Pred tako uporabo strupenega škropiva pa je potrebno odstraniti podrast (travnato cvetje — plevel) in škropljenje opraviti po sončnem zahodu, ko čebele ne preletavajo več. O vsem tem je najbolje, da se čebelarji in uporabniki škropiv sproti dogovarjajo. Tam, kjer se le-ti sporazumejo in so medsebojni odnosi dobri, tam ni prostora za nevšečnosti.

Lep primer medsebojnega sožitja je pri kmetijski kulturi »repica«. Repica je medovita rastlina, za kmetovalce pa donosna oljariča, če so zato dani vsi pogoji. Največji škodljivec repice je »repicar«. Če ta škodljivec napade repico jo je potrebno s škropljenjem

zaščititi. Ker se na bilkah repice pojavi že pred cvetenjem, je treba škropiti tik pred razcvetom, da se prepreči vdor škodljivca v cvetove. Ker pa je repica žužkocvetka, se samostojno oplodi le 30 %, za ostalih 70 % pa so potrebne čebele. Če škropimo v cvet, se je takrat v njega že zavlekel repicar in opravil svoje. Poleg tega pa pomorimo čebele, ki ravnokar opravljajo opravljanje. S takim škropljenjem v cvet smo si zmanjšali pridelek za

70 % pa tudi za 80 %, pa še čebelarju bomo plačali odškodnino za pomor čebel, če bo leta to uveljavil.

Podpis še seveda dalje nalaga, da je treba paziti na ostanke kemičnih snovi po škropljenju, da se ne okužijo mlake in potoki. Za morebitno povzročeno škodo na čebelah, kjer je včasih govora o velikih vsotah, predpisi predvidevajo povrnitev škode. Vzrok zastrupitve in obseg škode se ugotavlja komisijsko z zapisnikom.

Torej, čuvajmo naravo in se poskusimo pridružiti zaščitnikom zdravega okolja.

Franc KUHELNIK

SPOMINI

Martin in Milka ŠURC, po domače Globočnikova iz Sredem pri Podgorju že od leta 1947, ko sta se poročila, pridno gospodarita na svoji 14 ha veliki kmetiji. V veliko pomoč pri delu pa je jima tudi vnuk Goran, ki bo pozneje kmetijo prevzel. Na srednje veliki kmetiji, katero sta Martin in Milka preuredila, se da danes rediti do 15 glav živine. Od lesa, ki ga posekata, pa ni veliko, saj je odkupna cena lesa nizka, sečnja pa tudi bolj mala.

Martin ŠURC ima za seboj pestro in zanimivo življenje, zato smo se odločili, da obiščemo Globočnikovo kmetijo in o njej zapišemo kaj več.

»Kaj boste pisali o meni,« je jel pripovedovati Martin, »ko pa je kmečko življenje tako ali tako enolično.«

»Vsi, ki vas poznajo, vedo povedati, da je vaša življenjska pot bila vseskozi težka in trda.«

»Ja, v življenju ni nikoli bilo kaj dobrega. Pa človek mora tudi hudo vzeti za dobro, pa čeprav to včasih težko storiš. Ko se je pričela druga svetovna vojna, sem bil star nekaj čez 17 let in dobro se spominjam, ko sem 22. avgusta 1943 odšel v partizane. Takrat je odšel v partizane tudi moj brat Jože, sestra Pepca

pa je delala za partizane. Odšel sem v Zidanškovo brigado, kjer sem bil v ožjem štabu brigade štabni brigadni kurir, od meseca maja leta 1944 pa sem bil na stanici 31 S namestnik komandirja stanice vse do osvoboditve. Veste, bili so hudi in težki časi in vse to, kar sem doživel ne bom nikoli pozabil.«

»Tudi pokojna oče in mati sta veliko delala za partizane, pa tudi sestra Pepca in Anica sta se aktivno vključila v delo. Stika z domačimi nisem imel veliko, ker sem vedel, da me je podgorška nemška policija zasledovala in me hotela na vsak način aretirati, vendar ji to ni uspelo. Dobro se spominjam, ko sem ravno na svoj god, to je bilo menda 1944. leta, prišel domov na obisk. Takrat sem se po dolgem času srečal z domačimi. Pri sosedu Korošcu pa so takrat ravno kuhali žganje in jaz sem za kratek čas odšel tudi k njim. Nenadoma pa zagledam, da prihaja nemška policija. Živo se spominjam, ko je Korošec Anza dejal: »Nemci so tu!« Meni ni preostalo drugega, kot da skočim skozi vrata in zbežim v gozd. To mi je tudi uspelo. Največ skrbi in sivih las pa mi je napravilo to, ko sem doma odložil kurirsko torbo in brzostrelko, kar na mizi. V kurirski torbi je bilo ogromno pošte za štab brigade in vedel sem, da če Nemci dobijo to pošto v roke, bo štab brigade izdan. Pa se je

(Nadaljevanje na 14. strani)

Milka in Martin Šurc ter sestra Pepca Obrš z leve proti desni: »Bili so hudi časi, toda premagali smo jih.«

Justinu Balantu v slovo

Justin Balant

Vse prezgodaj in nepričakovano se je poslovil od svoje družine, od svoje kmetije in prijateljev Justin BALANT, Krivčev oče iz Šmartna.

Pokojni Justin BALANT se je rodil 3. 4. 1928 v Velunji pri kmetu Voherniku. Bil je tretji otrok v številni družini. Leta 1958 se je priženil na Krivčevo kmetijo v Šmartno, kjer sta si z ženo Marico uredila zakonsko ognjišče in pričela gospodariti. V zakonu so se jima rodili trije otroci: Anica, Darinka in Drago. Da sta lahko ob trdem kmečkem delu vlivala zakonsko ljubezen drug drugemu in vzgajala

svoje otroke v poštene in pridne, sta se morala marsičemu odreči.

Kako je bil Justin BALANT delaven in marljiv, dokazujejo sadovi njegovega dela. Prejel je priznanje za vzorno urejeno kmetijo. Tega priznanja sicer sam ni mogel prejeti, prejela pa ga je v njegovem imenu žena. Če bi še živel, bi bil gotovo tega priznanja sam najbolj vesel.

Kot kmet pa je pokojni Justin našel vedno dovolj časa za delo v gasilskih vrstah. Dolga leta je kot gasilec prihajal med gasilce in vedno smo ga srečali tam, kjer je bila pomoč potrebna. Bil je tudi dobrega in plemenitega srca.

Vsi, ki smo pokojnega Justina poznali in vsi, ki smo se od njega poslovili, ga bomo hranili v lepem in svetlem spominu. Nedaleč od svojega grunta zdaj mirno počiva v grobu, obsutim z zgodnjim spomladanskim cvetjem.

Naj mu bo lahka domača zemlja.

F. JURAČ

Umrla je Močnikova mama

Oj ti zima, koliko snega si nam nasula, nam povzročila mnogo nejevolje, saj so bile poti večkrat neprehodne, vendar upanje na pomlad je prinesel prvi telohov cvet.

Dih pomladi pa je za starejše ljudi tudi nevaren, tako se je za vedno poslovila tudi Ivanka PETRIČ izpod Uršlje gore, p. d. MOČNIKOVA. Bila je dobra gospodinja, vendar leta zahtevalo svoje. Vso skrb in veselje je posvetila svojemu sinu Ivanu, ki je gospodar pri Močivniku. Med vojno je Ivanka dala tudi zadnji kos kruha partizanom, ki so se včasih tu zadržali tudi po celi dan. Kuhala in prala je zanje. Zelo hudo pa ji je bilo leta 1944, ko je sin Ivan odšel v partizane. Koliko noči je takrat mati prejokala in prosila, da bi prišel Ivan zdrav domov. Bila je

uslišana. Vendar sama je začela bolehati, zdravniki so povedali, da zanj ni pomoči. Z možem Andrejem sta svojo jesen življenja preživela v podstrešni sobici, drug drugega sta tolažila. A usoda je hotela drugače. Mož je umrl lani 20. 1. Nato je Ivanka še hitreje štela dneve, kdaj bo tudi ona na vrsti. Tako je javorski zvon naznanil daleč naokrog Uršlje gore, Javorja, da bo v svoje naročje sprejel Močnikovovo Mamo, ki je toliko let klubovala viharjem in tudi drugi svetovni vojni. Preminila je v visoki starosti 84 let. Na zadnjo pot smo jo pospremili 19. 3. 1987.

Sinu Ivanu izrekam moje sožalje. Vsem pa, ki ste jo pospremili na zadnji poti, iskrena hvala.

Štefka MELANŠEK

ZADNJI STRAH

Tistega dne, ko sem čakala na postaji sem videla, kako se kruh meče v smeti. Pa sem pomislila, kako sem ga jaz kot otrok v šoli pogrešala. Doma smo ga le redko pekli, ker so bili oče največ brezposelni. V šoli sem ga dobila tako, da sem sošolcem pomagala pri nalogah.

Med vojno je bilo še slabše. Takrat smo v Razboru imeli še svojo občino, kjer so bili domači možje v odboru. Bilo je pač tako, da nam niso odobrili kart za hrano. Kdor ni imel hrane, naj bi šel služiti. In tako so nas spravili po svetu. Med vojno pa vemo, kako smo stradali in se prebijali skozi življenje. Dočakali smo lepi mesec maj in svobodo. Ravno takrat sem preživela zadnji strah, ki mi je hotel iztrgati življenje.

Bilo je sredi maja 1945, ko so se umikali ustaši proti meji, da ubeže roki pravice. Pri ŠIMANU sem bila sama doma, pa sem se namenila, dol proti hlevu, ko se ozrem proti KRIZANU, pa zagledam, kako se nekdo pomika proti nam. Kaj je? Partizani niso. Nisem se še dobro zavedala, že je bila polna gorica ustašev. Razleteli so se povsod in nosili skupaj hrano. Tedaj se podam nazaj proti hiši, a že mi prinese ustaš zadnji hleb kruha. Takoj sem prišla za hleb in rekla, da je to zadnji. Namesto odgovora je ustaš segel za pas in potegnil pištolo. Hitro, kot mačka, sem se skrila med ustaše in se podala v kuhinjo in sedla na stol. Žalostno sem gledala, kako so nosili vse iz kuhinje. Ko ni bilo več kaj, so se spravili gori pod Lovrencna. Tam je bil studenec, kjer so zakurili ogenj in skuhalo vse, kar so imeli. Jaz pa sem še vedno sedela, saj si nisem upala vstati. Mislila sem, da se bo kateri vrnil in me ustrelil, a so vendar odšli dalje. Zdrnilo me je mukanje živine, da sem vstala in jo šla krmit. Ko se je že stemnilo je prišla Angela, me objela in rekla, da je mislila, da me bo našla mrtvo, ker je od daleč gledala, kako so nosili ustaši stvari iz hiše. Ponoči pa se je vrnil Šiman, ki je pomagal pri Lavtarju kuhati žganje.

Zjutraj pa se je odpravil k Rigelniku, da mu je dal za par dni hrane, da smo imeli kaj za pod zob. Tako vidite, da sem za hleb kruha skoraj izgubila življenje. Ko tako leži kruh tu in tam ob poti, se moramo spomniti, koliko ljudi živi še danes v pomanjkanju, pa bomo kruh znali spoštovati.

F. JURAČ

Štefka MELANŠEK

(Nadaljevanje s 13. strani)

vse lepo končalo. Ko je moja sestra Pepca videla, da prihajajo Nemci je brez strahu pograbila torbo in brzostrelko ter oboje pokopala v gnoj za svinjakom. Tako je zbrisala sled in Nemcem pošta ni prišla pod roke. Še danes ne morem pozabiti, da se je moja sestra Pepca znašla tako junaško in tik pred Nemci zakopala zaupano pošto. Takih doživljanj je bilo v mojem življenju še veliko.

Dobro se tudi spominjam dogodka še iz leta 1944. Bilo je okoli velike noči, ko se nas je skupina 8 kurirjev vračala z Graške gore na Pohorju. Ko smo prišli do kmeta Gaberska na Brdah, nam je domača hči povedala, da na seniku ležita partizanski župnik Jože Lampret in moj brat Jože-Gojko. Odšli smo v hišo, kmalu za tem pa sta prišla v hišo še župnik Lampret in moj brat.

Ko smo vsi skupaj bili zbrani v Gaberskovi hiši, smo mislili, da se bomo nekoliko počili in potem zopet nadaljevali pot proti Lazarju. Tu so nam razdelili velikonočne pisanke, nenadoma pa Gaberska Micka zavpije: »Bežite! Iz gozda prihajajo nemški policisti!« Ni smo veliko ukrepali, vsi smo se pognali

v drugo sobo in mislili smo, da bomo iz te sobe zbežali skozi okna. Toda v tej sobi so bile na oknih rešetke in tako smo ostali v sobi in čakali, kaj bo. V tem trenutku pa se je Gaberskova Micka znašla in nemškim policistom šla nasproti. Ko so jo vprašali, če je kje opazila »bandite«, je odločno rekla, da nikjer in da se v tem kraju sploh ne zadržujejo. Da pa je sled še bolj zbrisala, pa je policistom rezala velikonočno potico. Po pravici vam povem, ko so Nemci obkolili Gaberskovo hišo, nas je bilo tako strah, da si skoraj dihati nismo upali. S pomočjo Gaberskove Micke se je vse lepo končalo, za kar smo ji še danes hvaležni.

Še in še bi lahko pripovedoval o doživetjih iz svojega življenja. Čeprav sem del svoje mladosti preživel v partizanih, sem še danes ponosen in svoja doživetja prenašam na mlajše rodove.

Tako torej pravi in pripoveduje Martin ŠURC. Njegovi spomini so živi in nikoli jih ne bo pozabil. Za svoje aktivno delo v partizanih je bil odlikovan z redom za hrabrost, prejel pa je številna brigadna in kurirska priznanja. S ponosom jih pokaže vsakomur.

Matiji Apohalu v slovo

Žalostna vest o prerani izgubi prijatelja in nekdanjega sodelavca Matije nas je globoko presunila.

Ni še dolgo tega, kar nas je obiskal na gozdni upravi. Videti je bil dobre volje in krepkega zdravja. Z veliko vnemo se je zanimal za naše delo, za propadanje in onesnaževanje gozdov. Spraševal je o svojih nekdanjih kmetih, kako živijo, kako gospodarijo.

Svojih problemov skoraj ni imel, ali pa jim ni posvečal posebne pozornosti. Gozd mu je že od rane mladosti pomenil vse. Po osnovni šoli se je zaposlil kot gozdarski praktikant pri grofu Thurnu na Ravnah. Ker je bil vzoren in vesten gozdarski delavec, ga je grof Thurn poslal v gozdarsko šolo, čeprav je bila ta samo za bogataše. TIČE, kakor so ga klicali stari grofovski gozdarji, pa je izhajal iz delavske družine. Pri grofu je služboval vse do

1945. leta. Po osvoboditvi se je zaposlil kot gozdar taksator v Radljah in kasneje postal šef gozdne uprave v Škofji Loki.

Nenehno pa je v njegovem srcu tlela vroča želja po domačem ognjišču in zato je 1953 leta prevzel vodstvo revirja Ravne in na koroških tleh zopet pognal korenine ter si zgradil nadvse zaželeni dom.

Revirno vodstvo na Ravnah je vodil vse do 1957 leta in se istega leta jeseni zaposlil kot revirni gozdar na gozdnem obratu na Ravnah. To delovno mesto je opravljal vse do svoje upokojitve leta 1972. Spoštovali in cenili smo ga kot dobrega, poštenega, skromnega, vztrajnega ter požrtvovalnega gozdarja. Zavzemal se je za svoje kmete in jim pomagal na vsakem koraku.

Vsem nam, posebej mladim gozdarjem je bil vzgled v svojem strokovnem delu, predvsem pa v človeško tovariškem odnosu. Znal je delati z naravo in vzgajati mlad kader. Večina koroških gozdarjev je šla skozi njegovo šolo in hvaležni smo mu za njegovo odprtost. Dobro je poznal vse koroške gozdove ter jim posvetil vse svoje znanje, ki je bilo izpolnjeno z bogato prakso.

Hvala ti, dragi Matija, kar si storil za koroško gozdarstvo, obljubljam ti, da bomo delali kot dobri gospodarji s tem zelenim bogastvom in da nam bo ostal tvoj lik kot vzor bodočega dela.

Ženi, hčerki in sinu ter vsemu ostalemu sorodstvu izrekamo iskreno sožalje!

Sodelavci

ZAHVALA

Ob vse prerani izgubi našega ljubega moža in očeta

JUSTINA BALANTA

Krivčevega očeta
iz Šmartna

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste pokojnika spremljali na vse prerani zadnji poti ter mu darovali vence in cvetje, nam pa izrazili ustno in pisno sožalje. Prav lepa hvala sosedom Cekunovim, Gotovnikovim, Knezovim, Fajmutovim, Kovačevim in Hudovernikovim, ki so nam kakorkoli pomagali v najhujših trenutkih. Prisrčna hvala govornikom Francu in Borisu Čokanu za ganljivo izrečene besede, gasilcem gasilskih društev za spremstvo, gasilskemu pevskemu zboru za zapete žalostinke in g. župniku Tonetu Šteklju za pogrebni obred.

Vsem in vsakomur še enkrat najlepša hvala.

Žalujoči: žena Marica, otroci Anica, Darinka in Drago ter ostali sorodniki.

Pri Končniku v Topli je še ostalo drv za drugo zimo, foto A. ŠERTEL

Še kdo zna danes klepati koso? — foto: A. Šertel

Kadar sem sam

Kadar sem sam,
predrami v meni se divjina ...

Poženi konja, divji jezdec!
Razširi roke in v diru pokosi gozdove!
Naj se prah kadi iz gliv.
Sok naj zadrhti v plodovih
in mlake naj zacvrčijo.

Nekoga iščem v tem divjem diru,
nekoga z dušo za žalost in za veselje,
ki verjame besedi, pogledu in gibu ...

Da. Tebe iščem.
Ko te bom našel, ko te bom srečal,
bom spet zasadil gozdove
in bom krotak.

Andrej Šertel

Lepo je na krušni peči ali pa ob njej

Vsako leto se tajniki krajevnih skupnosti slovenjegraške občine srečajo in povabijo tudi predsednike svetov krajevnih skupnosti ter predstavnike občine Slovenj Gradec. Zadnje srečanje je bilo v Doliču, beseda pa je tekla o pripravah na četrti samoprispevek. Pogovarjali pa so se tudi o drugih vsakodnevnih dogodkih, s katerimi se tajniki krajevnih skupnosti srečujejo vsak dan. Po delovnem srečanju pa so si tajniki, predsedniki svetov krajevnih skupnosti in predstavniki občine ogledali vzorno urejeno kmetijo Franca in Zdenke Ošlak na Paki. Tale posnetek okoli krušne peči pa je nastal pri kmetu Ošlaku.

F. Jurač

Več kot deset let je minilo, ko smo opustili železniško progo Dravograd—Velenje. Posnetek je sicer iz pustnih časov, spominja nas pa na lepe čase, ko je po Mislinjski dolini vozil vlak —
foto: F. Jurač.

Na kmetih je treba vedno kaj popravljati — tudi verige. Foto: F. Jurač

